

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

5te Aarg.

Den 15de Oktober 1874.

No. 19.

Rædselsdagene.

Et norsk Billede fra Indianerkrigen i Minnesota

af
N. S. Hæstel.

Ottende Afsnit.

Mrs. Johnsens og hendes Datters Ophold blandt Indianerne. En saaret norsk Pige dør der. En Indianer er dem behjælpelig ved at flygte. Gjenfyndet. Dntel Karl kjøber Hus i St. Paul. Alf og Halstan, Emma og Mrs. Johnsen ankomme der- til. De sidste Beretninger om Indianerne.

Tanken er toldfri, siger et gammelt Ord, men den er ikke alene fri for Toldopsynets besværlige Moderi, den nyder ogsaa megen anden Frihed, som dette vort jordiske Legeme ikke er i Besiddelse af. Den tiltrænger ingen Ternbaner, Dampstibe eller Luftballoner; lettere end Vinden hopper den over de høieste Fjælde og farer over Land og Ocean hurtigere, end om den reiste pr. Telegraf. Ja, mens Legemet maaste arbejder sig møjfommeligt hen ad Vestens Prærier i Amerika og bliver gjennemblæst af en skarp Vind eller vidende Sno, kan Mandens Tanker og hele Sjæl sidde og se sig om i en solbelyst Dal mellem norske Fjælde eller inde i en norsk Bondestue og varme sig ved Peisen med lyse Barndoms minder. Og ikke alene i Rummet bevæger Tanken og Sjælen sig saa frit, men ogsaa i Tiden farer den gennem Fortid og Nutid ind i Fremtiden og tilbage igjen uden at støde paa nogen Toldbom eller lignende Hindring paa sin Vej. Derfor kan vi ogsaa, kjære Læser, nu uhindret tage os den Frihed at springe tilbage til den skjæbningsvangre Mandag og det nedre Agenturs Nærhed, forat aflægge et Besøg hos Mrs. Johnsen og hendes Datter, Mrs. Emma Brage. Den første Aften, efterat de var tagne tilfange, kom de til et Hus, hvor omtrent tredive Indianere just holdt paa at myrde og plyndre. I dette Hus havde nemlig en Del hvide Mænd i en Hast samlet sig med sine Familier for at søge at holde Indianerne fra Livet, indtil de kunde faa Aaledning til at flygte. Men disse var dem for mandstærke, og da de tillige var halvt berusede, kjendte deres Mod og Blodtørstighed ingen Grændser. Alle Mændene paa to nær var dræbte, da den lille Flok med de to fangne Kvinder kom til. Nogle Kvin-

der og Børn var ogsaa dræbte og Resten tagne tilfange. En Squaw holdt just paa at myrde en syv Aars gammel Pige ude paa Gaardsrummet, fordi hun havde grædt og forsøgt at springe sin Vej. Hun kastede Barnet voldsomt mod Jorden, slog det over Ansigtet med en Ridepidst, løftede det atter op over sit Hoved og kastede det af al Magt mod Jorden igjen, trampede paa det og sparkede det. Men da der endda var Liv i det, traadte den vilde Hæne nogle Skridt tilbage og slængede, for at more sig, tre a fire Gange en stor Slagterkniv mod Barnet. Denne trængte hver Gang dybt ind i det lille Legeme, og Døden paafulgte strax. En anden liden Pige blev myrdet paa samme Maade, kun at hun en længere Tid tjente til Skydsfve for flere saadanne Hæners Rastøvelser med Slagterkniven. Dette og en Del lemlæstede døde Kropper var det første Syn, Mrs. Johnsen og Emma saa her; men nu begyndte Indianerne at slagte nogle Kjøer og tilberede et stort Gjæstebud. Vandens Høvding, Sorte Fisk, var nemlig falden tilligemed fire a fem andre, førend Huset blev taget, og nu skulde en ny Høvding vælges; men først skulde der tilligemed Gæstebudet foranstalles et stræffeligt Skuespil til den Faldnes Ære. De to hvide Mænd, som endnu ikke var dræbte, blev bundne hver til sin Gjerdestolpe, og alle Fangerne udkommanderede af Huset for at være Dientidner til det, som nu skulde ske. Derpaa begyndte de under Hølen og Skrigen en vild Dands omkring de to bundne Mænd og antændte en Ild i Nærheden af hver af dem, saa nær, at den svød og stegte dem, men dog saa langt fra dem, at den ikke kunde antænde eller dræbe dem strax. De vilde give dem Tid til at bede, sagde de spottende, idet de undertiden ragede Ilden nærmere hen til dem og, naar deres Lidelser syntes at være paa det Høieste, atter fjernede den længere bort fra dem for saaledes at forlænge deres Pine. Den ene af dem behøvede ikke Indianernes Andvisning til Bønnen, ligesaa lidt som deres Spoi gjorde noget Indtryk paa ham. Han var rolig og taalmodig, og eftersom Lidelsen tiltog, pressede den ham kun til at bede des ibrigere. "Herre, forløs mig snart", udbød han og hævdede sine Pine fra al Jordens Glendighed op til den fredelige, stjærneklare Himmelhvælving; "jeg har ikke fortjent Andet end Straf og Pine; men du er en Gud, som har Behag i Miskundhed. — Lovet være dit Navn. — Du har sendt din Søn til i mit Sted at gjøre, hvad jeg ikke har kunnet gjøre, og at lide min Straf. — Lad mig faa, hvad Gaa har fortjent. — Du har sagt, du vil det; saa

annam min Land, barmhjertige Fader — Snart for Jesu Skyld!" Den Anden derimod gjorde Smerten rasende; han skar Tænder og bandte paa, at dersom han var løs, skulde han slaes med alle de røde Djevle paa en Gang. Dette morede dem, og efter at nogle af dem uden nogen Virkning havde spottet den Første en Stund, vendte ogsaa de sig til den muntre Del af Stuepillet, til ham, som i Smerte og Fortviølelse rasede, bandte, skjændte og sled i sine Baand, mens de svarede ham, lo og streg og dansede omkring ham af Glæde. Smidlertid havde de ladet Ilden blive liggende for nær ved den Første; den antændte hans Klæder og Stolpen, hvortil han var bunden, en Ildsjøile hævede sig pludselig mod Himlen og kastede i nogle Sekunder et klart Lys over den natlige Forsamling. Indianerne ilede til for at slukke og sjerne Ilden; men det gjorde ham nu Intet fra eller til; hans Herre havde taget ham til sig, og det stod ikke i deres Magt at pine ham mere. Saa havde de til sin Ergrelse kun En igjen, og ham skulde de da pine des længere. Den barmhjertige Gud gav ham vistnok ogsaa derved mere Betænkningstid og forhalede det afgjørende Dieblit, forat han skulde vende sig til Ham og ikke gaa lige fra denne jordiste Ild ind i den evige; men han benyttede Tiden kun til at rase og bespøtte Herrens Navn.

"Bedder du nu?" spurgte En paa Spot.

"Jeg har aldrig bedet, — din Hund! — Min Moder glemte at lære mig det, og min Fader havde ikke Brug for saadant Lapperi."

"Han var vel saa flink til at slyde den røde Mand, at han ikke behøvede at bede om Noget", bemærkede en Anden, og saa lo og hylede de omkaps og kastede Bloder paa Gudsbespøtteren, som brølede af Smerte og Raseri.

"Gud forbarme sig", hulkede en Kvinde, som sad ved Siden af Emma; "dette kommer over os for vore Synders Skyld."

"Har De kjendt den Mand?" spurgte Emma gysende.

"Folk siger, der er en god Gud, som raader for alle Ting", streg den Bundue; "men dersom det var sandt, da havde han ikke ladet dette kommen over mig; thi jeg har aldrig gjort ham noget Ondt."

"Du skrækelige Blindhed!" udbrod Kvinden igjen; "den Mand har aldrig gjort andet end at bespøtte Herrens Navn og dem, som vilde træ paa Ham. Men nu ser det da ogsaa ud til, at Han vil stille sig af med ham for stedse og overgive ham til den evige Død."

"Ja, sparede Gud ikke de Engle, som sydede, vil Han nok heller ikke spare ham", sagde Mrs. Johnson, "og Han siger: "Jeg har ikke Brede; men hvo vil sætte Torne og Ris mod mig i Krigen? da vil jeg falde ind paa dem og opbrænde dem tillige. Eller om Noget vil tage fat paa min Styrke, lad ham heller gjøre Fred med mig, ja, lad ham gjøre Fred med mig"

Nu begyndte Indianerne at blive trætte af Legen og skjød Ilden helt hen til ham; et halvkvart Angestkrig fulgte derpaa, og saa blev Alt stille.

Den næste Morgen drog de, som havde taget Mrs. Johnson og Emma tilfange, videre mod Vest, og efter et Par Dagsrejser langs Redwood-Elvens sydlige Bred, kom de til en Leir af vilde Indianere af Vanktonnahernes Fa-

milie eller Bunde. De havde leiret sig i Skoven lige ved Elvebredden, og her var det, at Emma skulde været solgt til Store Grib, en gammel Høvding, som iforveien havde femten Hustruer og Medhustruer. Han var tillige en "Paw-waw", det vil sige en Besværger, og havde en Broder, som hed Hældende Dag og var en Medicinmand. Denne laa nu meget syg, og hverken hans egne Mediciner eller Hegekunster eller hans Broders Besværgelser havde hidindtil kunnet hjælpe ham. Begge disse Brødre talte taalelig godt Engelsk, især Hældende Dag, der i sin Ungdom havde opholdt sig en Tid blandt de Hvide. Som før fortalt, afflog Emma Store Grib's Egtefæststilbud saa alvorligt, at han ikke oftere besværede hende dermed; men baade hun og hendes Moder fik alligevel Befaling til at følge ham til hans Telt. Dette var det største og prægtigste Telt i Leiren og kunde rumme 40 Menneffer. Udenpaa tredive smætre, ranke Furrestammer fra Klippebjergene var de sammensyede Bøffelhudter udspændte. Rjodfiden vendte udad og var saa smukt garvet og tilberedt, at den var hvid som et Lagen, og paa denne var den store og gode Land afmalet med lyse og livlige Farver, mens den onde Land var afmalet med mørke Farver paa Teltets modsatte Side. Desuden var det udpyntet med malede Border og med Rosetter af Pindsvinets Pigge. Ildstedet, hvorpaa Ilden vedligeholdtes bestandig, var midt i Teltet, og lige over dette var der et Røgful, som stedse stod aabent; men Indgangen til Teltet kunde luffes ved at man slap de to opheftede Flige ned og lod dem falde over hinanden. Men Store Grib gik forbi dette Telt nu og ind til sin Broder, og da bore Kvinder ikke havde faaet nogen ny Befaling, fulgte de efter ham. Efterat have siddet en Stund ved den Sygges Leie og veylet nogle Ord med ham, vendte han sig til de to Fanger og fortalte dem, at hans Broder maatte dø, saasom de havde forsøgt alle Midler paa ham, uden at dog noget havde hjulpet ham det Ringeste. Emma spurgte da, hvad der feilede ham, og saasnart de havde faaet det at vide, søgte hun at overtale sin Moder til at forsøge sine Mediciner og sin Kunst paa den syge Mand. "Hvem ved", sagde hun, "om det ikke med Guds Hjælp kunde lykkes, og vi paa den Maade vinde den stakkels gamle Hedning og Flere til for Kristendommen. Jeg kom just til at tænke paa, hvad jeg har læst om, at Missionærerne undertiden fremmer sin Gjerning ved at benytte Mediciner og ogsaa afhjælpe den legemlige Nød." Mrs. Johnson, som tilfældigvis havde beholdt sin Sypose, hvori hun havde sit Strikketsi, nogle velindpakkede Medicinflasker og et Trækplaster, gav tilsidst efter for sin Datters Overtalelser og bestemte sig til at forsøge, om Gud maatte havde villet det saa. Baade Høvdingen og hans syge Broder havde i stor Forundring lyttet til denne Samtale, som førtes i et Sprog, de aldrig havde hørt før, og da Emma vendte sig til dem og sagde, at hendes Moder vilde forsøge at helbrede den Syge, hvis de tillod det, saa var de strax villige dertil. Det blev derpaa bestemt, at Mrs. Johnson skulde forblive der og pleie ham, og da Emma gjorde Fordring paa at forblive hos sin Moder og hjælpe hende, vilde Høvdingen ikke sætte sig imod det, men paalagde Hældende Dags Squaw at passe godt paa hende. Mrs. Johnsons Mediciner virkede over Forventning heldigt

paa Patienten; allerede den første Nat sov han roligere og bedre, end han havde gjort paa lang Tid, og den næste Morgen følte han sig noget bedre. Da Store Grib den næste Morgen kom og hørte, at hans Broder allerede var begyndt at blive bedre, viste han dem megen Ærbødighed og gik strax igjen; men lidt efter kom han igjen, efterfulgt af en Squaw, som var en af deres Kufferter og satte den ned foran dem. Han som en Ceder stod Høvdingen og betragtede dem med et Udtryk af værdigt Alvor, og man kunde se paa ham, at han syntes, han nu havde gjort en ædelmodig Handling. Emma, som skyndte sig at aabne den, fandt foruden nogle Klædningsstykker og Smaaating ogsaa deres Bibel, Salmebøger og nogle faa andre Bøger deri, og blev saa glad, at hun paa Norff raabte: Tak, Tak, og kysede den kjære gamle Bibelbog, fordi den saa trofast endog saa havde fulgt dem hid. Ogsaa Mrs. Johnson takkede ham hjertelig, og fra nu af forrettede de hver Morgen og Aften sin Andagt ved den Syges Leie, indtil de mærkede, at Indianerne troede, at det var Besværgelser de læste over den Syge. Da valgte de andre Steder og sad ofte udenfor Teltet, naar de læste i Bibelen og undertiden sang en Salme; men det hjalp dog ikke, og ikke heller hjalp det, at de forklarede dem, at de tilbad Gud, takkede Ham for alt Godt og bad om Hans Naade og Hjælp for sig og sine Kjære og alle Mennecker; ved disse Oplysninger blev de Vilde kun endnu mere bestædede i sin Mening. Mrs. Johnson blev ogsaa hentet til andre Syge og Saarede, og da der gjerne var En eller Anden tilstede, som kunde tale lidt Engelsk, men dog ikke saaledes, at Mrs. Johnson kunde forstaa det, saa maatte Emma stedse følge sin Moder. Alle viste dem Ærbødighed, og Ingen turde paalægge dem at udføre tungt og haardi Arbeide, saaledes som de fleste andre fangne Kvinder maatte gjøre, f. Ex. vogte og malte Kveget, lægge Sæletvæt paa Hestene og spænde for Bognene, hjælpe dem at slagte røvede Djer o. s. v. Da Heldende Dag var næsten ganske frik igjen, blev hans Søn sammen med flere Andre bragt saaret til Leiren. Han blev lagt paa Faderens Leie, og nu maatte de pleie ham. Store Grib havde imidlertid været henne ved Fort Midgeley en Dag, men var kommen tilbage igjen, og tog hele Tiden ingen Del i Kampen, sjønt nogle af hans Krigere var med. Der sagdes, at han ikke stemte godt overens med Lille Krafte. Han vilde have en Krig og ikke blot et Myrderi og syntes, at Lille Krafte ikke havde sørget nok for at skaffe sig Krigere og Bundsforvandre blandt de vilde Høvdinge. Efter at han var kommen tilbage, kom han en Dag til Heldende Dags Telt og befalede Emma at følge sig, mens Broderen ikke var tilstede. Hun tænkte paa Fred og ingen Fare og fulgte ham, saasom han hidindtil havde vist hende Afgjælse. Men da de kom udenfor Leiren, fortalte han hende, at han nu vilde vende tilbage til de øvrige Janktonnare, og at hun skulde følge med ham, hvorpaa han gav hende sin Nisfe at bære. Hun svarede, at hun slet ikke vilde følge med ham et Stridt længere, og han rev Geværret fra hende igjen og truede med at skyde hende. "Ja, skyd kun", sagde hun; "thi er det Guds Villie, at jeg nu skal dø, saa hender jeg Hans Ord og min Frelser og vil meget heller dø end følge dig; det ved du meget vel." Istedetfor at skyde brækkede han nu

en Nisfe og slog hende et Par Slag dermed. Da fik hun et Indfald, rakte Haanden ud efter hans Gevær igjen og lod, som om hun var villig til at følge med; men mens han nu struk og stolt marscherede foran, passede hun sit Snit, løstede forsigtig Geværhænen saa høit, at hun kunde faa Kvaldhæften af og væde Krudtet i Pistonen med sit Spyd. Da dette var gjort, vendte hun sig om og løb all hvad hun kunde, og da han næsten havde naact hende, kastede hun hans Nisfe til Siden. Han sprang efter den og sigtede paa hende, men kunde ikke faa Skudtet til at gaa af. Imidlertid var Heldende Dag kommen hjem, og da Emma kom løbende ind i Teltet til ham og bønfaaldt om hans Beskyttelse, lovede og forsikrede han hende den, uden at vide, mod hvem han skulde beskytte hende. Dog blev han sit Løfte tro og antog hende fra nu af som sin Datter, hvorved hun for stedse var beskyttet og fri blandt Indianerne. Nu tog han hende ofte med sig, naar han vandrede omkring i Skoven eller paa Prærien for at plukke de Urter, som han benyttede sig af til sin Medicinkunst, og underviste hende om deres rette Brug, hvilket Emma igjen lærte sin Moder.

En Dag ved denne Tid blev de hentede til en ung Pige, som laa i Saarfeber i et Telt paa en anden Kant af Leiren. Men det var for sild, hun talte allerede vildt og døde samme Nat. Hvad hun talte var Norff; men der var ingen Mening eller Sammenhæng i det, hun sagde. I samme Telt var et Par amerikanske Kvinder, og en af disse fortalte Emma, at Pigen var bragt dertil den samme Dags Morgen, og at hun havde haft en Geværkugle i det høire Kne. Den Indianer, som ansaa sig for at være hendes Eiermand, havde om Eftermiddagen forsøgt at tage Kuglen ud med en Kniv; men da det ikke vilde lykkes, tog Pigen Kniven fra ham, idet hun paa Norff kjendte paa ham, fordi han sad saa og pulede. Derpaa bed hun Tænderne sammen, trykkede Spidsen af Kniven ind forbi Kuglen og rev den ud med et eneste Nys, saa den faldt paa Gulvet. Men strax efter blev hun saa syg, at hun følte, hun maatte dø; da tog hun et Portræt fra sin Barn og en Guldring af sin Finger og leverede det til den amerikanske Kone med Bøn om, at hun vilde give hendes Kjæreste de to Ting. Dette havde hun lovet, men indsaar nu, at det var vanskeliggere at holde, saasom Pigen var en Nykommer, der ikke engang kunde gjøre Rede for, hvilket Town og County hun var fra, og de norffe Navne, hun havde opgivet, kunde den amerikanske Kone nu hverken udtale eller huske.*) Af Pigen egen Mund kunde Mrs. Johnson og Emma ikke faa ud Noget, som kunde give dem mere Lys i Sagen, og da de havde overbevist sig om, at de Intet kunde udrette for hende, gif de bedrøvede tilbage til Heldende Dags Telt, deres midlertidige Hjem. Den Syge, de havde her, gif det bedre med; thi det Gaab, som Emma havde udtalt den første Dag, de kom ind i den gamle syge Medicinmands Telt, syntes nu at ville gaa i Opfyldelse paa hans Søn, hvis Navn var Morgen-Dæmring. Hans Fader havde gjort sig Umage for at lære ham det engelske Sprog, allerede mens han var Barn, og nu var han ganske godt hjemme i det og talte gjerne med

*) En virkelig Tildragelse.

sine stille, gudfrygtige Pleierster om Guds Ord. Men den gamle Geldende Dag, som engang havde boet blandt de Hvide, havde seet for megen Pengegridskhed og andre lave og usle Begjærigheder og Ugudelighed og Ghykleri blandt de Navnkristne, hvilket havde indgivet ham en saadan Foragt for Kristendommen, at han ikke mere vilde høre Tale om den. Saavel paa de Lure, han og Emma foretog, naar de samlede Planter, som og i Teltet, naar de sad der i en fortrolig Klynge omkring Ildstedet, fortalte han dem om sit Ophold blandt "de Kristne", som han kaldte alle Hvide, enten de var døbte eller udøbte, Troende eller Fri-tænker. I sin Ungdom havde han grublet meget og tørstet efter Oplysning, sagde han; da han hørte, at der skulde findes saa megen Videnskab og Kunst blandt de Hvide, besluttede han at lære deres Sprog og bo iblandt dem, og saaledes søge at komme til Klarhed og faa besvaret alle de Spørgsmaal, som gjærede i hans Sjæl, og da vende tilbage til sin Stamme som en stor Vismand og Lærer blandt dem. Han hørte Præsternes Prædikener og "de Kristnes" Samtaler, han spurgte, tænkte, grublede og søgte at faa Alt, hvad han hørte og saa, til at passe sammen, saaledes at det ene kunde belyse og forklare det Andet; men for-gjæves, derved blev kun Spørgsmaalene flere og Modsigel-serne større, indtil det Hele kun syntes ham et hult og meningsløst Ubespil og Ghykleri. Naar hertil kom al den Ufjærlighed, Nedrighed, Gridskhed og Ondskab, som han bemærkede allevegne omkring sig, saa syntes han, at det var mere end nok til at give en Foragt og Afsty for "de Kristne." Salskald vogte hans Foragt for dem med hver Dag, og i samme Mon vogte ogsaa Længslen efter de vilde Skove og Prærier, hvor han usforstyrret kunde tilbede den store Mand og følge sine Tilbøieligheder og atter føle sig som en Mand, føle sig fri, hvilket han ikke havde gjort nogen Dag, siden han forlod dem.

"Mamma", sagde Emma en Aften, efter at de havde siddet og hørt paa Medicinmandens Fortællinger, "det forekommer mig næsten underligt, at Herren ikke fik vundet ham for Sandheden trods de Forhindringer, som onde Mennefter lagde ham i Veien, naar han dog selv havde gjort sig saa megen Umage derfor."

"Nei", svarede hendes Moder, "jeg kan ikke se, at han har gjort sig Umage for (hvad lutherste Kristne kalder) at komme til Sandheds Erkjendelse. Jeg har ikke i hans Fortællinger kunnet spore nogen Skyndsnød eller Skyndserkjendelse som Drivefjædren til hans Søgen, men tror tværtimod, at det kun var af Ergjerrighed og verdslige Interesser, at han søgte Oplysning og Besvarelse paa sine Grublerier. Og du ved, hvad Jesus siger: "Svorledes kunne I tro, I, som tage Verre af hverandre, og den Verre, som er af den eneste Gud, søge I ikke?""

Emma havde allerede forlængesiden opgivet Haabet om at vinde Geldende Dag for Kristendommen; saa meget fjærrere var det da for baade hende og hendes Moder at bemærke, at Morgen-Dæmring, som havde fattet megen Godhed for dem, interesserte sig for at tale med dem om Guds Ord og virkelig søgte Oplysning i den Retning. Thi selv efter at han var bleven saa frisk, at han kunde gaa paa Jagt og søge Udspredelse blandt de øvrige Krigere, forblev hans Lyft til at høre og tale om Religionen lige usvækket.

Ved den Tid han var begyndt at gaa oppe igjen, kom den Efterretning til dem, at en Mængde hvide Krigere havde samlet sig og laa i Leir ved Fort Ridgely, og strax efter berettedes der, at de hvide Krigere kom nordover for at opsoge og slaes med dem. Da brød ogsaa Jantkonnagerne op og drog flere Dagsreiser nordover, indtil de stødte paa en hel Del andre Indianere og slog Leir sammen med dem i Nærheden af Wood Lake. Her fandt Wifs Indianer dem endelig for anden Gang og bragte Emma et Brev, hvoraf hun saa, at Brødrene havde sluttet sig til Oberst Sibleys Tropper. Da Morgen-Dæmring, som saa, at hans fjære Pleierster var usædvanlig glade, havde faaet vide Aarsagen dertil, fortalte han dem, at han troede, de vilde forblevet blandt Indianerne, efterdi de blev behandlede saa godt, at de efter hans Mening ikke kunde have det bedre blandt de Hvide. Hans Moder havde været en hvid Kvinde, sagde han. Hun var tagen tilfange af Indianerne, da hun var tolv Aar gammel, og havde aldrig længes efter at komme til de Hvide igjen.

"Jeg har hørt og læst om flere Saadanne", sagde Mrs. Johnson, "og jeg antager, at det har gaaet med dem her, omtrent som det gif med Saadanne, der hjemme i Norge gav sig med et Læter- eller Fantefølge og gav Kristendom og Civilisation en god Dag. Men sig mig da, om hun søgte at lære dig Guds Ord?"

"Nei, jeg hørte hende aldrig tale om Kristendommen", svarede han.

"Da var hun vist ikke selv opdragen af alvorlige, kristelige Forældre", sagde Emma; "thi isaafald tror jeg ikke, hun nogenstunde kunde befundet sig vel blandt vilde Hedninger. Jeg har nu desuden en anden Grund, hvorfor jeg vil og maa tilbage igjen; jeg har en Egtfælle, som jeg elsker og har svoret Trofast. Han vil gjerne bove sit Liv for min Skyld; thi baade han og jeg vil meget heller dø end lilles ad."

"Da skulde jeg ønske, at I snart maatte finde hinanden igjen", sagde Morgen-Dæmring smilende, "og at jeg maatte faa Lov til at følge med for at forsøge, om jeg vilde befinde mig vel blandt de Hvide."

"Ja nok", sagde Emma, "vil du hjælpe os afsted, saa skal vi gjerne begive os til de Hvides Leir i denne Nat."

"Nei", svarede han, "imorgen skal her staa et stort Slag; jeg er endnu for svag til at være med der, men vi vil først se, hvad Udfald det faar."

Den næste Morgen foresaldt Kampen ved Wood Lake. De unge Krigere bragte med sig nogle Heste, som de havde taget eller fanget, og vilde indbilde Fangerne, at de havde seiret; men der var altfor mange Tegn paa det Modsatte. Mange Døde og Saarede havde de, en stor Mængde vilde endelig slutte Fred og overgive sig til de Hvide, og Alle var nedstemte og modfaldne. Jantkonnagerne var ærgerlige over, at de havde truffet sammen med den store Flok, og den følgende Dag skilte de sig fra dem, efter at have udleveret alle sine Fanger paa de to norste Kvinder nær. Disse vidste Intet om denne Ordning, førend de ud paa Dagen mærkede, at der ingen flere Hvide fandtes i den lille Flok; men da begyndte de for Alvor at søge Morgen-Dæmring's Hjælp til at flygte. I Begyndelsen vilde han ikke lade sig overtale; men med Tiden vænnede han sig til

den Tante, og da Alfs Indianer for tredje Gang kom til dem og traf dem udenfor Leiren en Morgen, saa besluttede han sig til at hjælpe dem og selv følge med for at blive en Kristen. En bedre Leilighed, end de fik den Aften, kunde de aldrig faaet; thi da de, som havde forfulgt Alfs Indianer og blev skudt paa af Brødrene, kom tilbage igjen, fortalte de, at Soldaterne var efter dem, eller at der ialfald laa fuldt af hvide Krigere i en Skov, kun en kort Dags-reise mod Syd. Da blev der Forvirring i Leiren, uden Orden brød de op saa hurtigt de kunde, og i Natens Mørke flygtede nogle mod Vest og andre mod Nord. Men de to norste Kvinder sneg sig tilfods og under den unge Krigers Beskyttelse spidde de hurtigt de kunde, idet de kun medtog nogle fjære Smaating af dem, som Store Grib havde givet dem tilbage. Saaledes havde Alf og Halstan ved sine fire Skud drevet den hele lille Krigsleir paa Flugten og indjaget de røde Krigere en saadan Skræk, at de neppe turde standse et Dieblisk for at se sig om. Paa lignende Maade har Vorherre mangen Gang hjulpet Sine og slaaet den morske Fiende med Skræk.

Da det en Stund efter Midnat var klaret op og blevet stjernerklart, opdagede den unge Krigers skarpe Die ude paa den aabne Prærie tre Skikkelser, som kom ridende mod Nord, og da de antog dem for Soldater, som var udsendte for at speide, skyndte de sig hen imod dem. Men den Glæde, der blev, da de gjenkjendte hverandre, kan ingen Pen beskrive. Da fik Halstan Søsterkysset, som han engang vilde taget, og efter Glædesstrig og Glædestaarer, Omfavnelser og Kys, trængte lydelig Lov og Pris og Lof sig frem fra de overfyldte Hjertes og ud igjennem dirrende Læber, mens glædedrukne Ansigter og taarefyldte Dine hævede sig op mod den dybe blaa, venligt blinkende Stjernehimmel, hvorfra Gud Fader syntes at smile ned til dem.

De tre Ryttere havde med sig to løse Heste, nemlig den Pønny, som Alfs Indianer havde taget for at redde sit Liv, og den, som havde tilhørt den saarede Indianer. De to Kvinder blev satte paa hver sin af disse, og saa blev Kursen sat for St. Paul.

Men her i St. Paul drev Onkel Karl endnu under tiden urolig om paa Gaderne med bøiet Hoved og Hænderne paa Ryggen, mens han længtes efter at høre fra sine fjære Slægtninge og spurgte efter Nyt fra Vesten. Nu havde han allerede for nogle Uger siden læst i Bladene om de enogtifi hvide Fangers Befrielse, da troede han sikkert, at ogsaa Emma og hendes Moder var befriede, og af bare Glæde herover gif han hen og kjøbte et smukt Hus med en stor Have til og beliggende i den roligste og vakreste Del af Byen. I flere Dage var det da hans og Borghilds største Fornøielse at udsøge og kjøbe et fuldstændigt Møbement og ordne dette, saaledes at et hyggeligt Hjem kunde være færdigt for de fjære, som havde døiet saa meget Ondt i denne Høst. Men otte Dage efterat han havde kjøbt Huset, traf han paa nogle af de Befriede og fik af dem høre, at hans Slægtninge ikke havde været blandt de Lykkelige. Da gif han sørgmodig hjem til sit store og smukke, men tomme og øde Hus, hvor Borghild sad alene og ventede paa ham, og for at lette sit tunge Hjerte meddelte han hende denne nye Efterretning. Men hun begyndte at græde og hulke, saa at han nu fik nok at

bestille med at trøste hende. Dog, idet han efter bedste Evne søgte at gjøre dette, opmuntrede han ogsaa sig selv, og da Borghild lidt efter gif hen til Pianofortet og spillede og sang en Salmemelodi, som hun netop havde lært, sad Onkel nok saa fornøiet i sin Lænestol og hørte til.

Endnu en Uge gif hen; da sad han og Borghild en Dag ved Middagsbordet og saa et Følge med to beoebnede Ryttere i Spidsen komme ind ad Havens Baggrund. Borghild sprang op fra Stolen, slog Hænderne sammen og stirrede paa Onkel; af bare Hentykkelse kunde hun ikke faa et Ord over sine Læber. Han sad et Dieblisk stum og ubevægelig, kastede saa Kniv og Gaffel og kom usædvanlig fort til Døren, med Borghild i Hælene. "Hurra for gamle Norge!" raabte Halstan og sprang af Hesten. "Hurra for det unge Minnesota!" svarede Alf, idet han hjalp Emma af Hesten, og Morgen-Dæmring hjalp Mrs. Johnson ned. Borghild, som var ilet hen imod Emma, standsede pludselig, da hun kom til at tænke paa, at det var et fremmed Menneske, som hun aldrig før havde seet; men Emma, som havde bemærket den barnlige Glæde, hvormed hun først havde nærmet sig hende, sluttede hende smilende i sine Arme og sagde: "God Dag, Borghild", som om de skulde været gamle Bekjendte.

"Hurra! Tidsfordriv!" udbrød Halstan, da han fik Die paa hende, og tog og vendte hende om imod sig. "Bout Skib! Det var Tente, rød og hvid og vakker og glad, saa Glæden ler over hele Ansigtet og lyser ud af Dinene, som en Solstinsdag i Aprilmaaned! Hurra for gamle Norge!" saa tog han hendes Arm under sin og marscherte ind ad den aabne Dør efter de Andre.

Det er Aarets sidste Dag, Nytaarsaften 1862. Morgen-Dæmring er just bleven færdig med at pynte op omkring Onkel Brages Hus; i Spisestuen gaar Emma og Borghild og dækker Bordet, og i den tilstødende smukke Storstue sidder, foruden Onkel, Alf og Mrs. Johnson, ogsaa Alfs Søster Sophie og hendes Mand, Præsten, som var kaldet til nogle Menigheder i Wisconsin og kommen over fra Norge sidste Sommer. Han har efter Oberenskomst med Medbrødre foretaget denne Reise for at besøge sine nye Slægtninge og paa samme Tid prædike for de Landsmænd i Vesten, som ogsaa gjerne vil høre det glade Tulebudskab om Fred paa Jorden og i Menneskene en Velbehagelighed. I Morgen skal han forrette Gudstjeneste i Byens Naadhusaal; men han har i betids studeret sin Prædiken for at have Helligastenen fri. Kun en af vore gamle Bekjendte savner vi, og det er Halstan, om hvem de Andre nu sidder og taler. Nemlig om at han allerede for et Par Maaneder siden har forladt dem for over den store blaa Myr at begive sig til "Mora Fjeld med Søkul blaa", hvor der bor et lidet, kjækt og trofast Folk, som frygter Gud og ærer Kongen, og af Herren velsignes med stadig Fremgang i Frihed og Velstand. Og de undrer sig paa, om han er naaet hjem nu, og synes at se ham sidde i Dagligstuen i sin Faders Gaard paa det snebedækkte Hede-marken, fortællende med Ald og Liv om Kampen med Indianerne, mens de to Gamle nu og da tilkaster hinanden et Blik og lytter med Emil om Munden, og de Unges Dine i den største Spænding hænger ved hans Læber.

Saadanne Tanker vækker Hjemme i det lille Selskab, uden dog at forstyrre den glade og behagelige Stemning, det er i. Onkel, som under den sidste Del af Samtalen har liget i en frisk Avis, giver nu Samtalen en anden Retning ved at sige, at der stod om de dødsdømte Indianeres Genrettelse Anden Suledag, hvorpaa han begyndte at læse høit: "Otte og tredive af de dødsdømte Indianere blev hængte i Mankato, Minnesota, den 26de December, Klodden 10 Formiddag. Galgen var indrettet saaledes, at de Alle faldt paa en Gang. Alt løb roligt af. Flere tusinde Mennesker var Vidner til Genrettelsen. Folket i Minnesota havde fordret, at de flere hundrede Indianere, som sidder arresterede for Delagtighed i Mordene paa de vestlige Settlers, alle skulde hænges. Men uvillig til at udøve Næsfærdigheden i en saa forfærdelig Maalestok, som Sængning af saa mange Mennesker vilde været, bestemte Præsident Lincoln sig tilsidst til at udøve Dødsdommen paa ni og tredive af de værste Forbrydere. Præsidenten gav den Niogtredivte nogle Dages Udsættelse."

"Var den fornemste Høding, Lille Krake, blandt dem?" spurgte Sophie.

"Nei", svarede Alf, "men han har ogsaa fundet sin Død. Efterat alle hans Krigere havde forladt ham, gik han med sin tolvaars gamle Søn en Dag paa en Myr og plukkede Bær for at stille sin Hunger, da faldt der et Stød, og Lille Krake udstødte et Skrig og faldt død om. Men hans Søn flygtede og saa ikke Skylden, som læa skjult i det høie Sid, derfor ved man ikke, om han faldt for en rød eller en hvid Mands Kugle. Gutten, som siden blev tagen tilfange, har afgivet denne Beretning her paa Raadhuset, og at han i stor Glendighed har fundet sin Død, det er vist."

"Den, som graver en Grav for Andre, falder selv i den", sagde Onkel Karl, "og den Mand vidste bedre end han gjorde, derfor gik det ham saaledes, skjønt Indianerne nok ogsaa har lidt megen Uret."

"Ja, begge Dele er Synd", sagde Præsten, "baade at gjøre Uret og at hævne den lidte Uret; men Vorherre taa-ler, at det sker, og styrer Sagens Udfald saaledes, at Alt tjener dem til Gode, som elsker Ham. En svær Straffedom har Han i denne Høst ladet gaa over det vestlige Minnesota, til Fordærvelse for de Ugudelige, som ikke vil ombende sig; men til evig Gavn og Glæde for dem, som frygte og elske Ham og tro paa Hans Navn. Thi for dem bliver det en faderlig Tugtelse; "men" al Revselse synes, imens den er nærværende, ikke at være til Glæde, men til Bedrøvelse; men siden giver den igjen dem, som ved den er øvede, Næsfærdigheds salige Frugt."

Ende.

Pottemagertræet i Para er en af Brasiliens Mærke- digheder. Stammen bliver ikke en Fod tyk, men Sviden naar op til 100 Fod. Det Eiendommelige ved dette Træ bestaar ikke i dets Form, men i Bestaffenheden af dets Ved og Bark, der indeholder saa megen Kiseljord, at Pottemagerne benytte det ved Fabrikation af Lerkar. Barken indeholder mere Kisel end Veden; forinden den kan benyt- tes i Potterierne, bliver den brændt og pulveriseret, og blandet med lige Mængde Ler leverer det en udmærket Vare.

"Frierstenene."*)

(Af Bernt Akevold.)

Venere Tente end hun Margit bort paa Gladerne fandtes der vel knapt i hele Bygden. Hun kviddrede som Fuglen, sprang som den hoppende Hare, og hvor hun kom, blev der Sommer og Solskin. Gutterne var rent forgabet i hende, saa de tabte baade Madlyst og Søvero. — "Der maa bli noget stort af dette", sagde Moderen.

Den frægeste Ungkarl deromkring hed Øystein. Han var en staut og sagna Kar, og dertil var han baade vakker og godlidelig; derfor var han ogsaa godt omhykt i Bygden, og hertil bidrog sikkert meget, at han var ældste Søn af en rig Gaardmand, der hed Gudmund Ringstad. — "Skal jeg ikke saa Tanten, skal det være løse", sagde Øystein for sig selv, han stod og huggede Ved.

Mellem Ringstad og Gladerne var en Skogaas. Inde i Skogen var en liden grøn Slette, og over den gik den almindelige Bygdevei. Paa denne Slette laa nogle store Stene, af hvilke de to største stotte sammen øverst og dan- nede som et Slags indelukket Rum, hvor man kunde staa tør for Regnen. Derinde var fra gammel Tid opmuret en simpel Stenbænk, der efter Sigende skulde være opført af en Gut i Bygden, som sad der saa ofte og ventede paa en Tente, han holdt saa af, og de blev ogsaa endelig for- lovede der; derfor kaldtes disse Stene siden "Frierstenene", og den grønne Sletten fik Navnet "Frier volden". Bygdens Folk ved ogsaa at fortælle om otte Par, som skal være blevne forlovede der, og Gjetergutterne har for Moro Skyld indhugget i den ene Stenen Navnene paa disse otte Par. Siden kom det Ord ud, at, naar 12 Par blev forlovede der og deres Navne indhuggede i Stenene, saa skulde disse falde ned. — Var det en Tente, som hutes, det tog lang Tid, før hun fik en Frier, saa kunde hun ofte, naar Veien faldt saa, gaa indunder Frierstenene og hvile paa Bænken en Stund for at se, om der muligens kunde komme Gut- ter forbi; thi de unge Karle i Bygden var blevne saa vante med dette, at de, især hvis det var af de mere for sig, næsten bestandigt, naar de gik forbi, saa indom under Frierstenene, om der var Nogen. Paa denne Maade skulde ogsaa de fleste af hine otte Par være blevne forlovede der.

Men hun Margit Gladerne var just ikke den Tanten, at hun vilde sætte sig indunder Frierstenene og vente paa Friere; og Øystein Ringstad var nu heller ikke den Ung- karl, som saa irrdom der, uden forsaavidt han sammen med en eller flere af sine Kamerater kunde gaa bortom for Moro Skyld. Det blev nemlig holdt for en Skam at findes ene siddende der, og det blev tilsidst kun Udfkuddet af Bygdens Ungdom, som gjorde det.

Men saa traf det saa underligt til engang, at hun Margit og han Øystein skulde træffes sammen der al- ligevel. —

Det var en Godveirsdag om Sommeren, at hun Margit skulde ud i Marken og se til Kreatturene, og samme Dag var ogsaa han Øystein ud i Skogen og huggede Ved;

*) Denne Fortælling er bygget paa virkelige Stedsforholde og Begiven- heder, som har tildraget sig blandt Landalmuen paa Vestlandet i Norge, men for flere Aar tilbage.

men de vidste naturligvis ikke om hinanden. — Udpaa Eftermiddagen sthedes Himmelen over, en Tordenbyge stod truende i Øst, og det var ikke længe, før det tordnede og lignede, saa det stralbede i Fjeldene rundtom; en stærk Regn pladsfede i Marken. — "Seg maa gaa indunder Frierstenene alligevel", sagde Margit, hun kom springende for Regnen; "der kommer ingen nu i dette Veiret alligevel", og ind gif hun.

"Dette blev et svært Regn det", sagde Dystein; han kom springende for Regnen med Dyen paa Naffen; "jeg blir aldeles gjennembaad; jeg maa gaa ind under Frierstenene, tror jeg, til Regnen gaar over, for der er ingen nu alligevel", og saa gif han indom.

Men du skulde have seet ham i Ansigtet, med det samme han saa hun Margit stod der! Og hun da! ja hun blev saa forfjamsket, at hun ikke vidste, hvor hun skulde gjøre af sig. — Dystein standfede og satte Dyen ned. "Sidder du her?" sagde han halvt skjælvende og næsten uden at vide det. — "Ja, jeg sprang indom for Regnens Skyld", svarede hun noget usjællig. — "Ja, det samme gjorde jeg ogsaa", sagde han; jeg tænkte vist ikke paa, at jeg skulde træffe nogen her og allermindst dig." — "Nei, jeg tænkte det samme", svarede hun. — "Det er underligt med dette, Margit", sagde han; "jeg tror, det er saa laget." — "Hvad mener du dermed?" spurgte hun og blev stupende rød i Ansigtet. — "At vi skulde mødes her paa sliq Maade", svarede han. — "Hvorledes det?" spurgte hun. — "Seg har tænkt paa noget", svarede han. — Hun svarede ikke strax, men om lidt spurgte hun, hvad det var. — "Ja, siden vi nu mødes her", svarede han, "kan vi da ikke bli Nummer 9? du ved her staar 8 Navnepar før", og han pegede paa de indhuggede Navne. — Hun saa ned og sagde: "Du vil nu vel ikke, at nogen skulde hugge vore Navne ind i Stenen?" — "Nei, man skal ikke saa vide det, at vi gjorde det af her", svarede han. — "Hvad gjorde . . . ?" spurgte hun. — "Na du forstaar mig vel, Margit?" — "Ja, jeg tænker det", svarede hun alvorlig. — "Skal det blive?" spurgte han. — "Mener du noget med dette?" sagde hun. — "Det er min Hjertens Mening, Margit", svarede han; "jeg har længe tænkt paa det." — Hun svarede ikke. — "Hvad mener du?" spurgte han igjen. — "Seg tror, Gud har laget det saa for os", svarede hun lavt.

Et Par Uger efter kom det Nygte udover Bygden, at Navnene til Dystein Ringstad og Margit Fladerne var indhuggede i Frierstenene. Saa eller Ingen vilde tro det. Gutter og Senter gif flokkevis for at se det. Mange blev tiende og alvorlige af sig, da de saa, at det var sandt; thi alle Senter ligte Dystein, og alle Gutter ligte Margit. Men hvem der havde indhugget Navnene i Stenen, det fik Ingen at vide. — Forældrene til Dystein og Margit blev rent forundrede, da de fik høre det, ja skjændte endog paa dem for, at de skulde gjøre det af under Frierstenene. De Forlovede blev saa skamfulde, at de ikke turde vise sig for Folk paa lang Tid, og de kunde slet ikke skjønne, hverken hvorledes man kunde vide, at de var forlovede, eller at det skulde være under Frierstenene.

Men hverken hans eller hendes Forældre havde noget imod selve Forlovelsen, og da de fik høre, hvorledes det i

et og alt hang sammen med Mødet under Frierstenene, saa fandt de ogsaa en Guds Lagnad deri, og dette kom da ogsaa udover Bygden.

Et Aar efter stod Bryllupet. Der var mange Folk i Kirken den Dag for at høre og se, og Alle sagde, at det var det peneste Brudepar, som havde været viet der i Kirken i Mand's Minde; derfor blev der siden hugget tre Stjerner over deres Navne i Frierstenene.

Surstoffets Hundredeaarsjubilaum.

(Af Friedrich Mohr.)

Der er ublig forlobet et Aarhundrede, siden der for første Gang blev gjort hint tilspnælende ubetydelige Forsøg, som førte til Surstoffets Opdagelse og som i sine Virkninger har grebet lige saa dybt ind i og medført lige saa varige Forandringer i Menneffeslægten's Skjæbne, som Optrindelsen af Krudtet eller Bogtrykkerkunsten. Undersøgelsen af Sammenhængen hermed undgaar den sædvanlige Historiefriber, der optegner Krigenes, Slagenes og Revolutionernes Historie, og maa forfølges paa sit eget Omraade.

Den 1ste August 1774 fremstillede Joseph Priestley, en Præst i Leeds (f. 17de Marts 1733, d. 6te Febr. 1804), ved Ophedning af rød Kviksølvkalk en Gasart, der ikke afkobredes af Vand, i hvilken Forbrændingen gif for sig med største Hestighed og i hvilken Dyr kunde leve længere end i ligesaa megen almindelig Luft. Man kaldte derfor denne Gas Livsluft.

I samme Aar, men uden at man bestemt kjender Datum, fremstillede Karl Wilhelm Scheele, en svensk Apotheker (f. 19de Decbr. 1742, d. 21de Mai 1786), ligeledes Surstoffet i ren Stillelse ved Ophedning af Brunsten og koncentreret Svovlsyre.

Endnu i det samme Aar 1774 kom Priestley til Paris og gjorde Lavoisier bekendt med sin Opdagelse. Det kunde ikke være anderledes, end at Besiddelsen af en Gasart, hvori Kul, Svovl, Fosfor og Jern brændte med den største Livlighed og under Udvikling af et ofte blændende Lys, hvori en udgaende Spaanglød igjen blusjede op i Flammer, maatte vække den største Forbauselse. Lavoisier anstillede Forsøg dermed og kom snart til det Resultat, at Forbrændingen var den kemiske Forbindelse af den ny opdagede Gas med et Legeme, som man derfor kaldte brændbart; fremdeles at det nye Produkt i Vægt svarede til begge Legemers tidligere Vægt; og at de Legemer, der saaledes forbandt sig med hinanden, i og for sig var enkelte, udelelige, saakaldte kemiske Elementer. Dette Begreb om det kemiske Element er egentlig blevet og forblevet Grundlaget for den hele Kemi. Under Anvendelsen af dette have vigtige Kjendgjerninger, som man kjendte, men ikke kunde forklare, ladet sig indordne i et System, og der udvikledes hurtigt en Videnskab, hvis Følger blev af den mest indgribende Art. Denne store Tanke maa vi uomtvistelig tilskrive Lavoisier, og det vilde ikke i ringeste Maade have forringet hans Fortjeneste i Efterverdenens Dine, om han i sine Skrifter havde

ladet Surstoffets Opdagelser komme sine lykkeligere Forgjængere til Gode. Saa strides da her Tilfælde og Mand om Palmen, og den fordomsfrie Efterverden yder enhver den ham tilkommende Fortjeneste. Men storartet rager dog her Tankens Overlegenhed op over den jevne Virkelighed. Priestley og Scheele, Surstoffets Opdagere, forblev lige til sin sidste Dag Tilhængere af Theorien om et ubestemt Flammestof, der ved Forbrænding skulde udfille sig af Legemerne, idet Forbrændingens Produkter var tyngre end det brændende Legeme. Men uden Kjendskab til Surstoffet vilde Lavoisier ikke have kunnet opstille sin modsatte kemiske Anskuelse, fordi Surstof er det eneste Legeme, som forbinder sig med alle andre.

Man lagde Mærke til, at der ved Forbrænding af Kul, Svovl, Fosfor opstod sure Produkter, og kaldte det Legeme, som fremkaldte Forbrændingen, syrefrembringende Stof eller Surstof, Dyggen, hvilket Navn det har beholdt til den Dag idag. Kjendstabet til Surstoffet førte umiddelbart til Kundskaben om dets Forbindelser, hvoraf den overveiende største Del af den faste Jord og Havet bestaar. Saaledes ndbillede der sig hurtigt en Videnskab, der gav Hundreder af Hænder og Hoveder nyttigt og betydningfuldt Arbejde. Det kan ikke være vor Opgave at opregne alle de Gaver, denne Videnskab har skænket Menneskeheden, som Chinin, Morphin, Glycerin og Nitroglycerin, chlorsur Kali, Jod, Brom, Anilinfarver, Skydebomuld, den velugtende Æther osv. osv. Vi ville blot fremhæve tre enkelte Tilfælde, der have haft kjampemæssig Indflydelse paa Nationernes Liv. Først og fremst ville vi nævne Sodaindustrien. Sæbe og Glas blev tidligere fremstillet med Potasse (Kali) og saa, naar de var færdige, ved Kjøffenssalt forvandlet til Natron- eller Sodaforbindelser. Men Potassen blev kun udbundet af Træasse. Den var sølgelig meget dyr, forefandtes aldrig i tilstrækkelig Mængde og førte til ren Udseggelse af Skovene. Det frengtes altjaa at saa udbundet Soda umiddelbart af det billigste Salt, Kjøffenssaltet, uden i Forveien at bruge Potasse. Saa blev Leblanc's Sodaproces opfundet. Men denne forudsatte Udbinding af Svovlsyre, og som Følge heraf blev ogsaa denne Fabrikation videnskabelig undersøgt. Den rene Analyse viste, at af 100 Pd. Svovl kunde i det højeste blot udvindes 306 Pd. koncentreret Svovlsyre. Dette Faktum var af uendeligt Værd, thi saalænge man ikke naaede disse 306 Pd., maatte Arbeidsmaaden forbedres, og saasnart man havde naaet dem, viste ethvert Forsøg paa at udvinde mere sig frugtesløst og blev derfor indstillet. I hvert Fald vilde man vide, hvormeg man producerede for lidet ved Fabrikationen. Saa blev ogsaa her den alvorlige Videnskab den ledende Stjerne, hvorefter man styrede i Livets Interesse.

Kjøffenssaltets Forvandling til Glaubersalt ved Hjælp af Svovlsyre gav som Biproduct en uhyre Mængde Salthyre, som man ikke turde lade gaa sin Vej paa Grund af dens skadelige Indflydelse paa Mark og Eng og Skov. Dette tilskyndede nu igjen naturligen til en Anvendelse af Salthyren, og af den fremstillede man Chlor, som opfanget Kalk gav Chloralkali. Medlagt i Fæde var denne let transportabel, og den kunde endvidere bruges istedenfor Solfuin. Tusinder Maal Jord, hvorpaa man tidligere blegede den

raa Bomuld eller Lærredstraaden, blev fri i de industrielle Byers Nærhed og kunde atter gives tilbage til Agerbruget.

Med Salthyren gennemtraf man Ben og erholdt saaledes paa en letvindt Maade Benlim og derhos fosforsur Kalk, der var uburderlig som Gjødningsemne. Med Salthyre uddrog man fattige Kobberertsjer, der ikke lod sig udpiske ved Ild, og udbandt saaledes de sidste Spor af Kobber. Chlorjur Kali blev ligeledes fremstillet af Biproductet Salthyre. Saaledes er Svovlsyren blevet Grundlaget for den kemiske store Industri, og der gives saa Gaandværk, hvor ikke Svovlsyren selv eller et af de ved dets Hjælp fremstillede kemiske Stofte er medvirkende. Men Sodaen som Hovedstoffet for Glas og Sæbe er blevet til en Livsfornødenhed, og Ingen leber en Dag i Nutidens Samfund, uden at komme i Berørelse dermed.

Med Kemiens Fremstrid steg ogsaa efterhaanden den Opmærksomhed, man skænkede brændende Legemers Flammer. Dagh fandt, at Lys- og Dlie-Flammers Lysen hidrørte fra de deri svævende Kulpartiklers Gløden, som i Flammens yderste Rand med en svagt lysende Zone brændte til Kulshyre. Blevte han med et Lodrør en Luftstrøm midt ind i Flammen, saa ophørte den at lyse, thi i det rigeligt tilkommende Surstof forbrændte Kulstoffet, før det kunde gløde. Han viste nu, at man kunde fremstille Flammer, i hvilke der var Overflod af Surstof tilstede, og andre, i hvilke det brændbare Legeme var fremherskende. En ung Mand, der var selskabsat i Jernindustrien, og som hørte denne Dagh's Forelæsning, greb denne Tanke. Støbejern, som indeholder $\frac{3}{4}$ —4 pCt. Kulstof, kunde dengang ikke omdannes til Smedejern paa anden Maade, end ved Hjælp af Trækul. Man smeltede det under et Dække af Trækul ved Hjælp af en Blæsebælg, hvis Luft man lod virke paa det saa længe, indtil Kulstoffet i Støbejernet var omdannet til en usmeltelig Røge af Smedejern. Trækullene gav her Varmen, Blæsebælgens Surstoffet. Stenkullene kunde man ikke bruge paa denne Maade, da deres Svovlgehalt vilde have leveret et ubrugeligt Smedejern med rødt Brud. "Hvis jeg kan skaffe en surstoffoldig Flamme", sagde den unge Mand til sig selv, "saa behøver jeg ikke at bringe Stenkullene i Berørelse med Smedejernet, og kan udbrænde Kullet i Støbejernet adskilt fra Stenkullene." Denne Tanke førte til Puddlingprocessen, en Operation, der blev af de mest dybtindgribende Følger. Man kunde nu med et Brændemateriale, som Naturen frembød i uhyre Mængde, naar man blot gjorde sig den Uleilighed at hente det frem, i en og samme Døn omdanne 50—60 Gange saa meget Støbejern til Stangjern, som det før var muligt i den gamle Blæsebælgstid, der desuden i Løbet af kort Tid vilde have forteret alle Skove. Denne uhyre Mængde Jern kunde ikke længer hankes hurtig nok med Hammeren, og saa opfandt man Valsen, der gjorde det muligt lige ud af Dønen at producere Skinner paa 16—24 Fods Længde. Uden Puddlingsprocessen vilde aldrig en Jernbane være bleven bygget.

Lad os nu i Tankerne drage Jernbanerne bort fra Samtidens Folkeliv og lad os vende tilbage til Tilstanden i Thyvearene, da Samferdselen stete med Postvogne og Diligencer! Hvilke Naturkatte kunde dermed bringes ind i Nationernes Liv? Hungerensnød er knap mulig mere i de

med Jernbaner forbundne Lande, hvis det da ikke blev en almindelig Hungersnød. Selv Krigen har antaget en anden Skikkelse, og den aarlange Udeleggelse af Lande, saaledes som i Tredivaarskrigen, den spanske Arvesølgkrig, den store nordiske Krig og Revolutionskrigene fra 1792 til 1815, er ikke længere mulig. Opfindelsen af Jernbanerne har fremkaldt den hurtigste og største Forandring i Menneskeslægten's Tilstand, som Historien til nogen Tid formaar at opvise. Det er Kundskaben om Flammerne, som har bragt os disse Gaver.

Ved Staalet er Mennesket blevet Herre over Jorden. Det maaler Tiden for os i Rommeuhrets lille Spiralfæder, det gennemborer Alperne, det trænger som Bort dybt ned i Jordens Indre og viser os, hvor Stenkullene, Brun-kullene, Klippesaltet og mangfoldige andre værdifulde Ting har sine Leier. Den lette, billige og betydningfulde Udvinning af Staal er ogsaa en Surstoffets Gave. Udvinning af Naastaal ved en delvis Forbrænding af Kullet i Støbejernet og endnu mere ved Bessemerprocessen har gjort Prisen paa dette uskatelige Stof saa lav, at man af det kan fremstille Væger for Lokomotiver, Dampskibe, Jernbanehjul, ja selv det øverste af Skinnerlaget. Ved Brugten af Staal til Jernbanevognager er Brud paa disse blevne hyderst sjældne, og hvor mange Menneskeliv der derved er bleven bevaret, kan ikke siges.

Endnu mere dybtindgribende, men ikke saa aabent i Dagen liggende, er Agrikulturkemiens bleven. En Mand, som aldrig havde eiet en Kvadratfod Jord, aldrig havde ført enten Plog eller Spade, opdagede Lovene for Planternes og Dyrenes Liv, og med Anvendelse af hans Lære udvinde vi den tre til firdobbelte Mængde Frugter af Jorden uden at udmatte den. Naar tidligere et Folk havde brugt den samme Jord en 7—800 Aar, saa ernærede den ikke længere sine Beboere. Herredømmet, Velstanden, Kulturen drog ud til andre Lande. Stjønne Strækninger i Middelhavssegnene forfaldt paa Grund af Ukyndighed om Naturens Love. Med Jordens Evne til Afskaffning sank Folkenes politiske Magt, og andre tog deres Plads. Nu kunne vi være lettere istand til at tilbringe Livet paa samme Jordbund i en længere Række af Aarhundreder; ja vi kjende endog Midler til at gjøre Jorden rigere trods dens forøgede Afskaffning.

Saaledes frembyder da Opdagelsen af Surstoffet et mærkværdigt Exempel paa smaa Aarsager og store Virkninger, og nu være det tilladt at gjentage den ovenfor udtalte Sætning, at Følgerne af denne Opdagelse har virket ligesaa dybt og stort, som Opfindelsen af Krudtet og Bogtrykkerkunsten.

En rig Pige.

(Efter Engelsk.)

Aftensmaaltidet var særdegt. Vinduerne i den lille Spisestue stod aabne, og den friske, kjelige Vind bevægede de hvide Gardiner frem og tilbage. Bordet var stillet ligend for Vinduet; thi Dagen havde været hed, saa hed,

som en Sulidag kan være, selv i Vermont-Dalen, og det vil sige meget; nu, siden Kloffen fem, blæste der en let Vind, ligesom et søvende Uhyres Landedrag i det Dieblif, det vaagner af en Drøm.

Fru Mackay havde samlet Lapper op fra Gulvet og gjemt alt sit Sjøt i et Rum i Snyttstuen, dernæst havde hun stummet sin Porcellænskanne fuld af Fløde og var med sin Solhat paa gaaet ud i Haven og havde plukket deilige, modne Bringeæbler, som skinnede ganske purpurrøde mellem de grønne Blade. Saa ristede hun Brødet til Theen og fik imedens hentet fra det dybeste Dyb af en gammel Brønd Vand saa klart som Kryстал og saa koldt som Sne. Hvorfor skulde Nogen mærke, at hun sjelden havde Naad til at kjøbe Is? Naar Pengene lod hende i Stikken, var Naturen altid saa kjærlig imod Fru Mackay, at den bødende paa Mangelen, og dersom Naturen svigtede, saa var hendes egen Opfindsomhed tilrede.

Hun havde dækket Bordet og stillet sit Sølvstøi, den Smule hun havde, saaledes at Solstraalerne faldt paa det; det skinnede saa smukt, at det saa ud, som om der var to Gange saameget, som der virkelig var; desuden holdt Børnene af at indbilde sig, at det var Guld, og jo fornøieligere Drømme de kunde have, medens de spiste sin Mælk og Brød, desto bedre. Dette er blot et lidet Træk af Fru Mackays Husholdningskunst; hun var virkelig i denne Henseende aldeles mærkværdig, og hendes Mand undrede sig altid over, hvorfra hun lærte det; — af Bibelen svarede hun da. Hun havde stillet Stolene om Bordet, det mindste Børns ved Siden af Faderens, han vilde altid have det saaledes; Gjæstens Stol ligesom den aabne Dør, saaledes at der var Udsigt gennem den til de fjerne Bjerger. Dersom Folk havde Smag for Naturen, mente Fru Mackay, var det dog Snyd ikke at sørge for, at den blev tilfredsstillt.

Men at tænke paa saadan en Ubethdelighed, som hvor man skal sidde og spise tilaften, vil maaske Nogen indvende; vel muligt, at det er en ubethdelig Ting; men for hende var det naturligt at tænke derpaa, og hun havde ikke No i sit Sind, førend hun til enhver Tid havde gjort det saa godt, hun formaade for Alle i hendes Hjem.

Den snehvide Dug var bleven glattet en halv Snes Gange, og de forskjellige Tallerkener stillede tilrette paa Bordet; derpaa var Børnene blevne samlede fra alle Kanter for at saa Hænderne vaskede. Til sidst var hun løbet ud for at tage imod sin Mand, som kom gaaende op gennem Alleen, træet efter Høstarbeidet; da hun havde hilst paa ham, stødte hun sig igjen forud for ham forat bringe ham et Glas frisk, koldt Vand, just da han traadte ind ad Døren. Førend han tog Vandet, forfristede han sig ved et Blik af hendes klare, milde Wine; det var altid hans største Lyst at se ind i dem, omendstjont de nu havde været gifte i ti Aar, og han hver Dag havde haft dem for sig.

Nu var Alting færdigt til Aftensmaaltidet, og Fru Mackay savnede blot sin Niece:

"Mary, Ma—ry!" kaldte hun, "jeg kan ikke se hende, har du seet hende nogetsteds, Frank? Na, der kommer hun!"

Froken Stuyvesant, som kom gaaende op ad Alleen, smilede og nikkede.

"Se dog paa hende, Frank, har du nogensinde seet saadant et Hoved? Hun ser ud som en Dronning, trods det hun har tykke Støvler paa og min gamle Hat. Men jeg er altid bange for, at Mary ikke vil komme let igjennem Verden — det gjøre disse kongelige Mennesker aldrig, de forstaa ikke at indrette sig efter Forholdene, tror jeg."

"Hvordan skulde det gaa til, at hun ikke kom godt igjennem Verden, med saadan en Tante, min Ven?"

"Frank, jeg stammer mig virkelig over dig! Naa, Mary, hvad har du der, er det Kanunkelrødder til dit Dribhus?"

"Nei, det er det ikke", sagde Froken Stuyvesant, idet hun paa sin statelige Maade gik gennem Verandaen, med Forklædet kastet over den ene Arm og Hovedet lidt opløstet under den gamle Hat. Tiltrods for Hatten og tiltrods for de støvede, tykke Støvler var denne unge Kvinde vel værd at se paa. Det er nok muligt, at hun var sig denne Kjendsgjerning bevidst og paa sin sædvanlige, logiske Maade foragtede sig selv for denne Bevidsthed. Froken Stuyvesant var et høist aparte Exemplar af Menneskeheden.

"Men den er jo Sassafras!" udbød Fru Mackay, da Forklædets Indhold af støvede Rødder faldt ned paa en Stol; "det var meget betænksomt af dig ikke at kaste dem paa Gulvet, og hvor kunde man vente, at du med din Opdragelse skulde have Tanke for Gulve! Men Sassafras?"

"De ere til dig", svarede hendes Niece, idet hun rystede sit Forklæde, "det forekom mig, at jeg igaar havde hørt dig sukke derefter."

"Ja til Frank, Stakkel for hans Gigt; det forvolder ham saamegen Smerte at meie, og af Sassafras kan man lave en saa udmærket Salve — det var smukt af dig at tænke derpaa, min Pige! men hvordan i al Verden bar du dig ad med at kjende Sassafras fra Korneltre?"

"Ved en Fornufts slutning."

Fru Mackay rynkede sin smukke Pande, sagde "Aa!" og saa saa lærd ud som muligt.

"Sag smagte derpaa."

Rynkerne glattedes paa Fru Mackays Pande, og hun gjentog sit: "Aa!" i en langt livligere Tone.

"Svor det er deiligt!" udbød Froken Stuyvesant ved Aftensbordet; hos hende havde hele Scenen, den friske Vind, de glødende Frugter, den hyggelige Samtale, den fjerne Bjergudsiget fremkaldt en henrykt Følelse af Velvære.

"Svad er deiligt?"

"At være fattig!"

Fru Mackay lo muntert.

"Vi saa ikke Fløde til Bærene, undtagen naar her er Fremmede", faldt et af Børnene ind, "for Moder, hun maa bruge den altsammen til Smør, og saa sælger hun Smørret, og jeg vilde hellere bo i et stort Hus og have en Pony og en Sukkerbutik!"

"Aa, Frankie!" Frankie blev i en Hast bragt til Tausshed. Froken Stuyvesant saa paa Bjergene og hørte Intet. At se hende sidde der med et drømmende Blik i sine store Dine under hele Aftensmaaltidet, som om Rugbrød var en udsøgt Ret og denne Epifestue den syvende

Himmel! Fru Mackays Dine blinkede over til Manden, som kun Fru Mackays Dine kunde blinke.

Froken Stuyvesant havde forladt Staden, sine Selskaber, sine Beundrere, sine Diamanter og sine Regnskabsbøger og modtaget istedet derfor Rugbrød og et tarveligt Bærelse i den udtryffelige Hensigt at gjøre, hvad hun havde Lyst til. De lod hende derfor ogsaa nu følge sit eget Hoved, og hun sad og drømte under hele Maaltidet i usforstyrrelig Tausshed, medens hun hørte hvert Ord, der blev sagt, og saa hvert Blik.

Da Doktor Enoch James fort efter Aftensmaaltidet kom gaaende, fandt han hende siddende i Verandaen under Vinløvet, gennem hvilket den nedgaaende Sol kastede sine Straaler. Hun sad saaledes, at han saa hendes Profil; der var Noget i den, som mindede om Maria Stuart.

Doktor James standsede pludseligt; han havde nu ingen Lyst til at gaa ind. Han havde haabet at kunne udføre sit Erinde til Fru Mackay i al Stilhed og saa komme bort; thi han og Froken Stuyvesant kunde aldrig se hinanden, uden at der kom et Sammenstød ud deraf.

Hun løstede langsomt sine Dine iveiret, da han gik forbi hende. Hans alvorlige, ligegyldige Blik vilde have stødt mangen en Dame; hun blev simpelthen kun forbausset derover, hun var ikke vant til Sligt.

Kort efter kom Fru Mackay ud paa Verandaen med Doktor James: "Gaa hjem! Nei, det kunde ikke nytte, han vilde tænke derpaa ved saadan en Solnedgang! Han skulde blot sætte sig ned og se paa den, og han satte sig ned og saa paa den. Synet var et saadant, som Doktor James ikke kunde vende Ryggen til, selv om Froken Stuyvesants Selskab var Prisen derfor. Lætrige purpurrøde Skikkelse, saaledes var Solnedgangen, samlede om en liden gylden Grav, over hvilken laa ligesom en karmosinrød Plade gjennemtrængt af Ild; i det blege Blaa ovenover svævede ligesom usynlige Vinger.

Doktor James blev udreven af sin stille henrykte Betsken ved et hurtigt Mandedræt. "Saa, nu skulle vi have en Udgyldelse af velopdragen Begjæring!" tænkte han paa sin bitre Maade.

"Det gjør mig saa ondt, at Frank ikke fik det at se!" sagde Fru Mackay blidt.

"Nu har Natten opladt sine Kister og spredet trindt omkring de gyldne Skatte, som de indeholdt", citerede Doktor James sagte.

Froken Stuyvesants Læber antog et foragteligt Udtryk: "Kan ikke engang et saadant Syn undgaa Vanhelligelse?"

"Vanhelligelse?"

"De kan spørge? Skulle da selve Himlens Et her sammenlignes med Dalere og Skillinge?"

Doktor James smilede. Der var noget Eiendommeligt i Doktor James's Smil: "Ens for Tiggeren og for Prindsen! Det mageløse Naab lyder og gjenlyder i dens gamle Galler — lad den, som tørster, komme!" Sog ser, De kjender ikke Citatet, og det er meget naturligt, det er taget af en Bog, som man kun sjelden træffer paa — for mig er det en Indlingsbog."

"Paa Grund af sine finantzielle Hentydninger?"

Doktor James bed sig i Læben. Han følte, at Froken

Stuepønsant burde have forstaaet ham. Tilshneladende var denne Dame enig med ham; thi hun vendte sig pludseligt, idet en let Rødme udbredte sig over hendes Kinder, og sagde:

"Doktor James, jeg frygter, at jeg var uartig mod Dem!"

Doktoren stod foran hende med Hatten i Haanden; han bukkede og bad om Tilladelse til at være uenig med hende. Frøken Stuepønsant havde ganske vist ingen Grund til at antage, at en fattig Landskbydokter ifølge Naturen kunde være Andet end pengebegjærlig. Han vilde nu ønske hende Godaften!

"Naa, naa!" udbrød Fru Mackay ivrigt, "I To kunne da heller aldrig tale i fem Minuter fredeligt sammen — De vil da ikke gaa allerede, Doktor James?"

Doktoren maatte virkelig gaa, og Fru Mackay trippede med ham ned ad Alleen, begjærlig efter at mægle Fred. Paa sin godmodige Maade var Fru Mackay en liden Smule snakkesalig. Og er det til at undres over, naar man betænker, at hun havde levet saalænge i den vermontske Ensomhed og Afsluttedhed fra Verden; hun, der havde et Hjerte, aadent som en Sø, til at modtage de muntreste Solfstraaler, og som sølte Interesse for Alt og Alle.

Paa sin snaksomme, fortrolige Maade begyndte hun:

"I Sandhed, Doktor, De forstaaer ikke min Niece!"

"Jeg har aldrig tragtet efter den Værelse, Fru Mackay!"

"Nei, men — jeg ved naturligvis godt, at det er ligesaa meget hendes Skyld; men De forstaaer hende virkelig ikke. Hun er ikke en Smule mere fornem eller indbildst, end jeg er, det er kun saadan en Maneer, hun har. Hun er ligesaa taabelig ømfindelig, fordi hun har Penge, som De er det, fordi De ingen har."

Doktor James's Ansigt viste i dette Dieblit et meget levende Minepil; men om at blive vred paa Fru Mackay kunde der aldrig være Tale.

"I leve Begge i en spændt, mistænkelig, unaturlig Sindstæmning, og ved Synet af hinanden blive I strag opfyldte af gjensidig Fordom, og lade mig Stakkel staa som paa Gløder imellem Eder. Jeg hader at se, at Folk ikke kunne komme ud af det med hinanden. Der er nu ikke en bedre og trofastere Pige i hele Landet end Mary, og saa Meget som hun gjør for Frank og mig under Paaskud af at give Foræring til Børnene, og saa er hun saa aparte med sine Penge! jeg tror virkelig, hun vilde stjenke dem allesammen bort den Dag imorgen, hvis hun troede, at det var rigtigt. Og, Doktor, har De nogen Ide om, hvormeget den Pige eier?"

"Jeg vil foretrække ikke at vide det, dersom De tillader."

Fru Mackay gjorde store Værelse.

Frøken Stuepønsant stod ganske stille med Hovedet hvilende i sin Haand, da hendes Tante kom tilbage. Der var nogle Rynker paa hendes Pande, der kunde tjene som Sideskifte til Doktor James's sagte Fløiten, medens han gik hurtigt henad Veien og paa sin eiendommelige, heftige Maade slog Toppen af Tidslerne med sin Spadserestof.

"Lille Tante, jeg vilde gjerne have, at du talte til mig!"

"Naa, min Ven, skal jeg da fortælle dig en Historie

om den stakkels lille Pige, som stredes med Landskbydokter, og hvilken sørgelig Ende det af den Grund tog med hende."

"Nei", sagde Frøken Stuepønsant med Bestemthed.

"Na, hvor du gjorde mig forstrækket! Søde Barn, sæt dog ikke saadanne Værelse op til mig stakkels, forkynte, lille Værelse."

Frøken Stuepønsants Udtryk forandredes pludseligt, hun løstede begge sine Hænder iveiret og strøg sit Haar bort fra Panden.

"Tante, lille Tante, jeg er træt og taabelig og misfornøiet. Tal om dig selv — fortæl mig Alt om dig og Dufel og Børnene og de svære Tider, og hvor lykkelige I ere — Alting, Alting, glem ikke det Mindste. Jeg længes efter at høre Noget, som er virkelig og sandt; jeg bliver undertiden saa urolig."

"Svad skal jeg fortælle dig, mit Barn, jeg kan jo bestandig kun den gamle Historie om Frank og Børnernes Løi og Skomagerregningen og nu og da lidt Bekymring, for at man ikke kan faa det til at staa til, som vilde blive en sand Plage, hvis man tillod den at faa Raaderum. Men saa viser det sig dog altid tilsidst, at det staaer til."

"Men sølte du dig nu aldrig modfalden, lille Tante, i den Tid du har været gift, under al din Travlhed med Vadsf og Madlavning og Rengjøring og Syning, som du ingen Ende kunde se paa? Na, jeg haaber saa inderligt, at du ikke har gjort det!"

"Engang, Mary, var jeg lidt forkynt, blot engang. Det var kort efter, at Frank's Helbred var bleven svag, og han havde maattet opgive sin Stilling og kjøbe denne Landeieendom. Det var saa haardt for ham, stakkels Menneste! I et halvt Aarstid vidste vi den ene Uge neppe, hvor vi skulde faa Brødet fra i den kommende, og Børnene vogede jo til. Jeg gif da undertiden op paa mit Værelse, kastede mig ned paa Knæ med Hænderne over mit Hoved og græd og græd. Nogle Dage var det al den Bøn, jeg kunde bede, vil du tro det, Mary, det var saa ondt. Men Frank vidste aldrig af, hvor forkynt jeg var; naar man blot gjør sig lidt Umage, kan man jo sagtens le og se fornøiet ud. Der var kun en Dag, hvor jeg ikke kunde spøge og se munter ud som sædvanligt. Den Dag havde Molly faaet Skarlagensfeber, og ingen af Børnene havde haft den, og Huset her var dengang ganske ngt og fugtigt endnu. Desuden var der ingen Doktor i Byen, som man kunde stole paa, og Penge havde vi ikke til at faa hentet en fra Burlington. Jeg prøvede paa at tale som ellers; men saa, jeg stod netop og stjenkede The, saa svigtede Modet mig paa engang, og jeg udbrød: aa Frank! Frank! ligesom jeg havde været et lidet Barn — saa tosset var jeg, Mary! Jeg kan aldrig tilgive mig selv, at jeg kunde være saadan. Frank blev ganske bleg og saa saa bedrøvet ud, og saa sagde han: "Delia, kom hen til mig!" Da tog han mig i sine Arme og lod mig græde ud ved sit Bryst, og alle Børnene stod og saa paa det."

Frøken Stuepønsant sad og stirrede ud i Horizonten, hvor Maanen var ved at staa op.

"Der var kun engang til, da jeg troede, der vilde komme Noget, som jeg ikke kunde høre."

"Ja, det ved jeg!"

"Fæberen varede saalænge; Doktoren opgav ham; vi havde taget Afsted med hinanden og talt om, hvorledes jeg skulde høre mig ad med Børnene og det Gæle, og jeg havde kysset ham og — men han kom sig da, Gud være lovet, alligevel. Det er de eneste to Gange, at jeg ikke har været saa lykkelig, som Rogen kan være."

"Og du er saameget mere stolt af ham, fordi han var en fattig Mand? Og du angrede det aldrig et eneste Minut?" sagde Frøken Stuhvesant triumferende.

"Angrede det! Na, Mary?"

Frøken Stuhvesants Læber bevægede en Smule, og hendes triumferende Udtryk veg Pladsen for et vemodigt, idet hun sagde:

"Tante, du kan være saa vis paa, at Folk holde af dig. Naar de sige til dig: Du er mig det Kjæreste paa Jorden, saa ved du, at de mene ikke dine Aktier eller dine Panteobligationer. Jeg vilde faste hver Skilling, jeg eier, i Havet og begynde Livet som Sypige for derved at opnaa den Ret at kunne tro paa Folk, at kunne tage Mandighed, Uerlighed, Vennskab for hvad de synes at være. Dette kan jeg sige til dig, og det er en Kjendsgjerning, at du er det eneste Menneke i hele Verden, som ikke vilde svare mig med et overlegent Smil: "Na, det er, fordi De aldrig har prøvet, hvad det er at være fattig. Penge er nok værd at have, Frøken Stuhvesant, og hvad kan Vennskab nytte uden dem? Fattige Folk ligge altid i Strid med hinanden" — saadan bliver man ved i det Uendelige. Jeg tror selve Luften er opfyldt med disse Begreber, Tante Delia! Penge, Penge, Penge, derom gjælder det atter og atter — som om en Kvinde kunde gifte sig, kunde ønske at gifte sig, kunde nære nogen Skygge af Tante om at gifte sig af nogen anden Grund paa Jorden end en Kjærlighed saa enestaaende, saa mægtig, at dersom hun og den ogsaa var alene i Universet, saa vilde hun dog sige, jeg er tilfreds! Som om en høifindet Kvinde kunde tale om Penge, Velvære, Stilling, Hjem som Fristelser til Vægtsskab — som om hun kunde være istand dertil!"

Frøken Stuhvesants Mund havde det skjønneste, det mest kongelige Udtryk af Harm, medens hun talte saaledes; men hendes Træl slappedes, da hun tilføiede:

"Jeg, jeg har Intet. Jeg kan hverken tro Mand eller Kvinde. Du, Tante, er Alt, hvad jeg har nu og i Fremtiden."

Fru Mackay greb hendes udstrakte Haand og kyskede den paa sin søllesfulde, kjærlige Maade.

"Mary, du er jo saa lykkelig, som du kan være!"

"Hvorledes, du forstaaer mig ikke — du!"

"Forstaaer dig? Jo, jeg forstaaer dig bedre, end du forstaaer dig selv, mit Barn. Men jeg forstaaer ikke, at du ikke kan have ligesaamange Venner som enhver Anden. Der er jo Intet, der forhindrer dig i at gjøre din Formue til en ligesaa stor Velsignelse for dig, som Andres er til Forbandelse for dem. Og du maa ikke tro, mit Barn, at enhver fattig Mand ønsker at ægte dig for dine Penges Skyld, eller at enhver Dame dyrker dit Bekjendtskab for dine Selskabers Skyld. Iys, hvad er det?"

Det var kun et lidet svagt Skrig fra Husets øverste Etage; men Fru Mackay skyndte sig bort, som hun altid gjorde ved Lyden af saadanne smaa Skrig.

"Det er da en af de Ting, hvor jeg kunde være dig til Nytte", sagde Frøken Stuhvesant utaalmodig over Afbrydelsen. "Dersom du blot vilde have den Godhed at tillade mig at opsoge dig en god, paalidelig Barnepige! Tag dig iagt, at jeg ikke en Dag smugler en ind i Huset til dig!"

Frøken Stuhvesant gik mange Gange frem og tilbage den Aften i Mørket ude paa Verandaen, og da hun var kommen op paa sit Værelse, vedblev hun ogsaa en Stund at gaa frem og tilbage der; hendes smukke Ansigt havde et Udtryk af Bitterhed, som det ikke burde have haft. Hun var sygelig i sin Mistænksomhed — naturligvis; men der laa dog en liden Historie til Grund for denne Sygelighed, som den lykkelige Kone med de store, klare Øine, der sad og sang for sit mindste Barn i det tilstødende Værelse, aldrig havde haft nogen Anelse om. Mary Stuhvesant havde ikke elsket — nei, ellers vilde hendes Liv i den Retning have været afsluttet. Hun var ikke en Kvinde, hvem det var let at indtage; elskede hun først engang, vilde det være for bestandigt. Men paa et vist Tidspunkt i hendes Liv havde hun dog haft — en ganske kort Tid — Noget, der lignede en Kjærlighedsdrøm — hun var snart vaagnet deraf, bitterlig skuffet.

En liden Tildragelse, der er værd at omtale, fandt Sted den næste Morgen. I ni Tilfælde af ti er de smaa Tildragelser dem, som have den største Betydning i vort Liv. Doktor James kom gaaende forbi og fandt Frøken Stuhvesant staaende ude i Haven, iført en Sirtses Morgenkjole og Fru Mackays gamle Hat. Hun saa op, da han standsede; hendes Forklæde var fuldt af Ukrudt, og hun havde Jord paa Hænderne.

"Frøken Stuhvesant lugende?"

"Ja, Fru Mackay har adskillige andre Smaating at tage vare."

"Fru Mackay bad mig at bringe hendes Breve; men De er den eneste Lykkelige, der faar et, sagde Doktoren, idet han rakte hende Brevet ind over Hæstakittet. Frøken Stuhvesant udbrød i en munter Latter og løftede sine Hænder, der var fulde af Jord, iveiret. Doktor James's videnskabelige Blik bemærkede de blaa Aarer paa dem, hans kritiske, at hun ingen Ringe bar.

"Doktor James, vil De være saa venlig at aabne det Brev og sige mig, hvem det er fra?"

Han tøvedede af ligefrem Forundring.

"Ja, jeg vil ikke gjøre Dem Uleilighed!" sagde Frøken Stuhvesant stolt.

Han aabnede det.

"Na, min Forretningsfører! Og han vidste dog, at jeg tog herud for at være fri for ham. Vil De gjøre mig den Tjeneste at læse det høit og spare mig Uleiligheden?"

Han læste det. Det underrettede hende om, at et af hendes Pakhuse var brændt; det var en ny Bygning, men tildels asfureret.

Den unge Dame lo og kastede Brevet fra sig, da han rakte hende det.

"Tak skal De have. Se engang, Dr. James, hvilken Mængde Kløver jeg har luget op af dette Bed med Stedmodersblomster — dette ene Bed."

Doktor James hviæde sig over Havestakitet og saa paa hende.

"De bryder Dem saalidt om det, jeg læste!"

Hun rødmede dybt og reiste sig paa sin kongelige Maade.

"Jeg er overrasket over, at en Herre med Deres Skarpsindighed kan spørge saaledes. Ser De ikke, at mit Hjerte er knust? Hvilken høiere Stræben gives der vel i denne Verden end den, som begrændses af fire Granitmure og den deraf flydende Veie?"

Doktor James bukkede og forlod hende uden at sige et Ord. Hun lod Ukrudtet falde paa Jorden og stod med sine store Vine vidt aabne og saa efter ham, idet han gik bort. Det syntes at være uundgaaeligt for disse To at misforstaa hinanden.

"Tante Delia", sagde Froken Stuhvesant, idet hun gik sin Tante imøde, som kom ud fra Huset, "jeg føler i dette Dieblik den uimodstaaetigste Lyst til at lade mig fæste som Barnepigé hos dig. I den Stilling er man vist istand til at tro alle de Historier, man fortæller Børnene."

Fjorten Dage senere kom der en Straffedom over Vermont-Dalen — hvorfor og hvorledes — det er jo af de Spørgsmaal, som aldrig kunne besvares af Menneker; men Straffedommen kom og gik og efterlod en stor Stilhed paa Stedet. Vi ville i Doktor James's Dagbog finde de bedste Meddelelser om denne Tid.

(Fortsættes.)

Svor begynder Dagen?

(Fra Lybft.)

Dette Spørgsmaal synes ved første Diekast maaske noget uklart; det vil derfor være nødvendigt ved nogle andre Spørgsmaal at vise, hvad der menes dermed. Naar der paa Dronningen af Englands Fødselsdag, der som bekendt har Besiddelser i alle Verdensdele, Kl. 12 om Middagen bliver skudt de sedvanlige Salutskud, paa hvilket Sted bliver da det første Skud løst? Eller, — hvis en Mand, til hvis Raadighed der stod tilstræffelige Befordringsmidler, Kl. 12 om Middagen en Torsdag forlod Berlin og begav sig vestover med en Hurtighed af 13 Grader i Timen, saa vilde han naturligvis om Fredagen Kl. 12 om Middagen igjen komme til sit Udgangspunkt, og hele Tiden have haft Solen i Meridianen, d. e. det vilde for ham den hele Tid have været Kl. 12 om Middagen. Havde vor Rejsende i England, i New York, i San Francisco spurgt efter Dagen, vilde man have svart ham Torsdag. Paa hvilket Punkt af Jorden er det nu pludselig bleven Fredag? At der gives en Linie, paa hvilken denne Værling foregaar, og hvorfra der er Fredag mod Vst, medens det umiddelbart vestenfor den endnu er Torsdag, lader sig ikke negte; Vanskeligheden ligger kun i at bestemme denne Linie. Vidste man, i hvilken Meridian Solen kulminerede

for første Gang efter Stabelsen, saa var Vanskeligheden let løst, thi det vilde da naturligvis være den første Meridian, efter hvilken Ugedagenes Værling maatte rette sig. Men da dette ikke er muligt at vide, kan der heller ikke gives en videnskabelig Bestemmelse; men for at forklare Tingen praktisk, maa vi gaa tilbage til en anden Kjendsgjerning. Det er bekendt, at ved en Reise omkring Jorden vinder man en Dag, hvis man seiler mod Vst, men taber en Dag, hvis man seiler mod Vest. Dette staar saa uomstødelig fast, at Marinestyrelsen bevilger alle Skibe, som fra Europa seiler omkring det gode Gaabs Fjorberg, Rationer af Mad og Drikke for en Dag mere, men derimod trækker fra en Dags Rationer for dem, som gaar omkring Cap Horn. Man kunde deraf drage den Slutning, at Skibsmandskaberne paa en Reise mod Vst bliver bedre forpleiet end paa en Reise mod Vest; i første Tilfælde faar de jo paa en Reise omkring Jorden en Frokost, en Middag, et Aftensmaal mere end i det andet, omendstjont det Antal Minuter, de har levet, er næagtig det samme. De har vistnok arbeidet en Dag mere, men ikke levet længer.

Fra denne Kjendsgjerning maa man gaa ud, vil man besvare det Spørgsmaal, som ovenfor er stillet. Da der efter Amerikas Opdagelse af de europæiske Nationer blev foretaget større Opdagelsesrejser og Erobringer af fjerne Lande, bragte de første Opdagere naturligvis sin Tidsregning med sig. Dette skete ligesaa vel i østlig som i vestlig Retning, og der, hvor Civilisationen paa sin Veie mod Vst støder sammen med den, som trængte frem mod Vest, maa den Linie være, som skiller f. Ex. Torsdag og Fredag fra hinanden; dette sker i det stille Hav, uden at en næagtig Linie lader sig betegne. I China og paa Asiens Østlyst, hvorhen vor Tidsregning er kommen vestenfra, er det altsaa Fredag, medens det er Torsdag ligeoverfor paa Amerikas Øst, som har faaet vor Tidsregning østenfra. Paa europæiske Skibe er det brugeligt at lade Værlingen i Dagenes Betegnelse udtræde, saa snart de har overskredet den 180de Meridian østlig eller vestlig Længde fra den Meridian, som i deres Land betegnes med 0 (Greenwich's eller Paris's v. s. v.). De første Salutskud paa Dronningen af Englands Fødselsdag bliver altsaa løst paa Asiens Østlyst og den polynesiske Ogruppe.

Den Maade, hvorpaa Tidsbetegnelsen blev bragt til de forskjellige Lande, har naturligvis haft mange Ulemper til Følge. Saaledes var man paa Philippinerne (Asiens Østlyst), hvorhen europæisk Tidsregning var bleven bragt af Magelhan, paa hans Reise mod Vest, en Dag bagefter det lidt vestligere Kanton i China, som havde faaet den ad østlig Veie fra Europa. Paa denne forferte Tilstand blev der først raadet Bod for nogle og tyve Aar siden. Ligesaa var Beboerne af det nu til de Forenede Stater hørende Territorium Alaska, hvorhen Tidsbestemmelsen var bragt af Nusserne, altsaa østenfra, en Dag forud for de øvrige Beboere af det amerikanske Fastland; men den mistede de ganske snart ved en Beslutning af Kongressen.

Den Linie, hvorom her er Tale, gaar altsaa nordenfra gennem Behringstrædet og det stille Hav, mellem Asien og Australien paa den ene Side og Amerika paa den anden, og fra denne foregaar denne Dagværling ganske umærkeligt. Var Jorden rundt om et sammenhængende Land

beboet af civiliserede Folkelag, vilde den nuværende Tilstand snart blive utaalelig, og man vilde, for at forebygge alle deraf muligens opstaaende Ulemper, se sig nødt til paa en international Kongres at bestemme en Normalmeridian, hvorefter alle skulde rette sig, f. Ex. Greenwich's. Da maatte Dagene paa hele Jorden begynde, saasnart det var Kl. 12 Midnat for denne Meridian, ligegyldigt om dette nu paa enkelte Steder faldt i Formiddags- eller Eftermiddagstimer eller lige i Middagsstunden. Om ikke en saadan Tidsbestemmelse allerede turde være ønskelig, saasnart der kommer istand en telegrafisk Forbindelse mellem Asiens Østlyst og Amerikas Vestkyst, vil vi lade staa derhen.

Lungen.

Det Maskineri i det menneskelige Legeme, som vi kalde Lungen, er et Redskab, som uafbrudt skiftevis indsuger og udstøder Luft, hvorfor vi sammenligne det med en Blæsebælg.

Egentlig passer Lignelsen ikke ganske. Hvormange forskjellige Slags Blæsebælg man end har, og hvormegen Umage man end har gjort sig for at fremstille rigtig kunstige Blæsemaskiner, ere og blive disse dog ikke andet end et stort hult Rum, som fra den ene Side fyldes med Luft, der gennem en Åbning paa den anden Side igjen udstødes.

Luften spiller ikke nogen Rolle i selve Blæsebælgen; den bliver kun suget ind gennem en vid Åbning og presset ud gennem en snever, for at man kan benytte den for-tættede Luftstrøm til f. Ex. at forstærke og vedligeholde Ild o. s. v. Luften udøver først sin Virkning efterat være kommen ud af Blæsebælgen. Derfor er ogsaa Luften, efterat have forladt Blæsebælgen, af samme Bestaaffenhed som før end den kom ind i den.

Med Lungen er dette derimod ikke Tilfældet. Lungen indsuger Luften, som omgiver os, men giver den fra sig i forandret Tilstand.

I denne Henseende ligner Lungen langt snarere en almindelig Kaffelovn. Gennem det lille Træthul paa Kaffelovnsdøren strømmer Luften fra Stuen ind i Ovnen og derfra gennem Kaffelovnsrøret ud i Skorstenen; men den udstrømmende Luft er af en ganske anden Bestaaffenhed end den indstrømmende. Luften er ved Forbrændingen, som den selv har foranlediget, bleven forandret paa samme Maade som Luften i Lungen. Baade i Kaffelovnen og i Lungen forandres, som vi skulle se, Luftens Sursstof til Kulstyre.

Da Lungen virkelig er Legemets Varmeapparat, har man med fuldkommen Ret sammenlignet Lungen med en Kaffelovn; netop dette ville vi henlede Opmærksomheden paa for at vise, hvilken mærkelig Maskine Lungen er; thi den er paa engang baade Blæsebælg, Kaffelovn og meget mere.

For i Korthed at fremstille, hvori Lungens Arbeide egentlig bestaar, hvorledes den udfører det, og hvor udmærket den er bygget, ville vi nu bemærke Følgende:

Føden, som vi levende Væsner tage til os, forvandles paa en ganske mærkbar Maade til Blod; Blodet er det Stof, hvoraf alle vort Legems forskjellige Dele dannes. Men Blodet er kun stiftet hertil, naar det har optaget Sursstof af Luften og udfilt en anden Luftart, Kulstyre. Saasnart Blodet ikke kan optage Sursstof og udfille Kulstyre, maa Mennesket dø.

Det er ved Hjælp af Lungen, at Blodet forsynes med Sursstof, og at Kulstyren bortskaffes. Ligesaa bekendt som dette er, ligesaa forkerte ere de Forestillinger, man i Almindelighed gjør sig om Lungens Arbeide og Indretning, og derfor ville vi noget nærmere betragte dette for vort Legeme saa vigtige Redskab.

Lungen ligger i Brystkassen, den Gulhed, der begynder nedenfor Halsen og naar ned til Bugen. Denne Kasse er fuldstændig lukket, thi imellem den og Bugen er der udspændt en stærk Hinde, som adskiller de to Dele af Legemet. Denne Hinde, der kaldes Mellemgulbet, spiller en meget vigtig Rolle ved Åndedrættet.

I denne tættillukkede Kasse hænger Lungen ved et bruskagtigt Rør, som kaldes Lustrøret og er fastvoret til den bagerste Del af Munden, Svælget. Dette Rør gaar fra Svælget ned gennem Halsen og er især hos Mandfolk meget let at føle foran paa Halsen. Fra Halsen gaar det ned i Brystkassen, hvor det ender i Lungens to Dele, som ligge eller rettere hænge i venstre og høire Side af Brystkassen. Da begge Lungens Dele ere ens — og Lungen kun synes at være delt i to Dele, for at den ene kan udrette hele Arbeidet, naar den anden er bestadiget eller ganske ødelagt, hvilket ikke sjelden er Tilfældet — ville vi ikke tale om de to enkelte Dele, men om Lungen som en Helhed. For imidlertid at tydeliggjøre Åndedrættets rent mekaniske Indretning, ville vi foreløbig antage, at Lungen er en ganske hult, blød Pung, som udvider sig, naar man blæser Luft ind i den, og trækker sig sammen, naar man presser Luften ud af den.

Lungen hænger imidlertid ikke ganske nøgen i Brystkassen, men er forsynet med et Hudovertræk, der gjør den aldeles lufttæt. Dette Hudovertræk hører dog ikke alene til Lungen, men er egentlig Fortsættelsen af en Hud, hvormed hele Brystkassen og Alt, hvad der findes i den, er beklædt. For at gjøre sig en tydelig Forestilling om denne Hud, der baade beklæder Brystkassen og Lungen, kan man tænke sig, at En stikker sin Haand i en dobbelt Bomulds-Nathue og derpaa putter den med dobbelt Overtræk forsynede Haand i sin Frakkelomme. Imellem Haanden og Frakkelommen er der da to Bomulds-Sillevægge, som begge have en Sæks Form og dog kun bestaa af en i sig selv vendt Sæk. Naar man nu tænker sig Brystkassens og Lungens Hud forenet paa samme Maade, indser man let, at det kun er en Hud, der indvendig beklæder Brystkassen og tillige danner en Sæk, som omslutter Lungen.

Gennem Brystkassen, hvori Lungen hænger, gaa endvidere, som vi skulle se, Arter, Nerver og Rør; i den findes ogsaa Legemets vigtigste Organ, Hjertet, og alt dette udfylder Brystkassen saa fuldstændig, at der intet tomt Rum

findes i den; vi vilse imidlertid nu kun beskæftige os med Lungen og Brystkasen, og for bedre at kunne rette hele vor Opmærksomhed paa Aandedrættets Mechanisme, vilse vi forestille os, at Lungen alene indtager hele Rummet i Brystkasen.

Aandedrættet gaar for sig paa følgende Maade:

Mellemgulvet, som danner Skillevæggen mellem Bug- og Brysthulen, udvider sig ved en særegen Kraft nedad mod Bughulen. Derved indsnævres Bughulen, medens Brysthulen udvides; samtidig hermed udvide Brystkasens Sidevægge, Ribbenene, sig. Derved dannes der et tomt Rum omkring Lungerne. Da nu Lungen er hul og ved et Rør staar i Forbindelse med Munden og Næsen, strømmer Luften ind i Lungen og udvider den saaledes, at den udfylder hele Rummet i den forstørrede Brystkasse. Dette kalder man Indaanding.

Saa snart dette er skeet, ophører den Kraft at virke, som udvidede Mellemgulvet nedad, og Brystkasens Sidevægge trække sig igjen tilbage til deres naturlige Stilling. Herved indsnævres Brystkasen og den udvidede, med Luft fyldte Lunge sammentrykkes; Luften maa da strømme ud gennem Røret, Munden og Næsen. Dette kalder man Udaandingen.

Egentlig er det altsaa ikke Lungen, som udfører Arbeidet ved Indaandingen, men derimod Mellemgulvet og Brystkasen, idet de forstørre Rummet omkring Lungen; Luften strømmer ind i Lungen som en Følge af Lufttrykket, Lungen giver blot efter, fordi den er elastisk og fyldes med Luft, ganske paa samme Maade, som enhver Blære under lignende Forhold vilde fyldes. — Ligesaa lidt bevirker Lungen selv Udaandingen; thi den trækker sig ikke sammen og trykker Luften ud, men bliver kun sammentrykket ved at Mellemgulvet og Brystkasen indtage deres naturlige Stilling igjen. Saavidt som Pladsen og Lungens naturlige Bestaafenhed tillader det, bliver der ogsaa lidt Luft tilbage i den. Dette vil mange af Læserne allerede have bemærket, naar de have følt et Dyrs Lunge, der selv i livløs Tilstand synes at være fyldt med Luft og kan svømme ovenpaa Vandet. Vi skulle faa at se, hvor vigtig den Omstændighed, at der altid bliver Luft tilbage i Lungen, er for dens Virksomhed. — Lungen er dog ifølge nyere Undersøgelser forsynet med et fint Muskelvæv, som sætter den i Stand til ved egen Kraft at udvide og sammentrække sig noget, hvad der er af stor Vigtighed, daellers et Hul i Brystkasen strax vilde umuliggjøre Aandedrættet og hidføre Døden.

Foreløbig vilse vi ogsaa se bort fra denne Lungens særegne Bevægelse og blot holde os til dens mekaniske Indretning; denne maa man tilstaa ligner meget en Blæsebælgs. Mellemgulvet og Brystkasen udvide og indsnævres afveglende det Rum, de indeslutte, og forarsage saaledes Luftens afveglende Ind- og Udstrømning; ved dette rent mekaniske Arbeide er der imidlertid Bimomstændigheder, som udmærke Lungens Maskineri fremfor enhver kunstig Maskine, der er forfærdiget af Menneskehænder.

Aandedrætsbevægelserne udføres af en stor Mængde Muskler, der forrette deres Arbeide samtidig og i regel-

mæssig Tempo. Foruden Mellemgulvet, der selv er en muskelagtig Bæg, høre til denne Mængde Muskler Bugmusklerne, de Muskler, de bedække Ribbenene, Skulderbladene og Skuldrene, og de Muskler, der gaa nedad fra Halsen. Over to Dusten Muskler forene sig herved til et og samme Arbeide, hvormed ogsaa Næse, Mund, Tunge, Strube og Gane ere beskæftigede. Det kunde nu synes, som om der ved Aandedrættet benyttedes altfor mange forskjellige Legemsdele til, at Maskineriet kan have den Simpelt, som altid er et Tegne paa Fuldkommenhed; men ved nærmere Betragtning vil man let komme til Erkendelsen af hele Mechanismens Hensigtsmæssighed, idet et og samme Arbeide er fordelt mellem saamange Muskler.

En kunstig Blæsebæg behøver kun at have en bevægelig Bæg for at kunne indsuge og udstøde Luften; men den er derfor ogsaa ubrugelig, saasnart denne ene Bæg bestadiges. Aandedrætsmekanismen er derimod fordelt i saamange Muskler, at den ikke sættes ud af Virksomhed, om end et helt Parti af de arbejdende Muskler beskadiges.

Enhver vil have lagt Mærke til, at vi, naar vi ligge, gjøre ganske andre Aandedrætsbevægelser, end naar vi sidde. Naar man ligger paa den ene Side, arbeider den anden desto stærkere. Ved et Stød, Fald eller Tryk saares let en af de Muskler, der udføre Aandedrætsbevægelserne; den saarede Muskel ophører da at arbejde, og de andre Muskler arbejde desto stærkere for at erstatte den manglende. Man kan paa Dyr sætte hver enkelt Aandedrætsmuskel ud af Virksomhed ved at overskjære dens bevægende Nerve og kan da iagttagge, hvorledes de andre Muskler ved forøget Virksomhed erstatte den bestadigede. — Det maa saaledes anses for i høi Grad hensigtsmæssigt, at Arbeidet ved Aandedrættet er fordelt mellem en stor Mængde Muskler, istedetfor at være overdraget en eneste stor Hovedmuskel, da Aandedrættet i saa Fald strax maatte standse, saasnart denne ene Muskel bestadiges.

Efterat vi nu have betragtet den mekaniske Indretning, der sætter Brystkasen og Mellemgulvet saaledes i Bevægelse, at Lungen afveglende indsuger og udstøder Luft, vilse vi nærmere omtale Lungens Bestaafenhed og Virksomhed, idet vi endnu for Næmheds Skyld tænke os den formet som en Sæk.

Vi vilse begynde med det Rør, der fører fra Munden ned til Lungen; thi ogsaa dette Rør hører til de mærkeligste Dele af Legemet, da det paa Grund af sit farlige Naboskab er indrettet paa en overordentlig sundrig Maade.

Det farlige Naboskab bestaar i, at der foruden Luftrøret gaar endnu en Bei fra Munden ned i Legemet, nemlig Spiserøret, hvorigennem Alt, hvad vi spise og drikke, maa passere.

Med Rette gjør en af de aandrige Fysiologer den Bemærkning, at Menneskene vilde slaa deres Hænder sammen af Forundring, hvis de kunde se, hvorledes Luftrøret er anbragt foran Spiserøret, saa at enhver Mundfuld Mad og Drikke maa glide hen over Luftrørets Abning for at naa Spiserøret. De vilde anse

det for aldeles umuligt, at et Maaltid kunde tilendebringes, uden at der kom Noget i den gale Hals, som man siger.

Mad og Drikke vilde virkelig meget let komme ned i Luftrøret og navnlig ved Indaandingen usejlsbarlig naa ned til Lungen, hvis dette ikke forebyggedes ved særegne Indretninger.

Luftrøret udmunder ikke aabent i Mundhulen, men er allerede et Stykke længere nede tillukket med en Hud, som kun har en fin Spalteaabning for den ind- og udstrømmende Luft. Denne Aabning kaldes Stemmeridsen; thi Stemmen opstaar kun ved den gennem denne Rids strømmende Lufts Svingninger. Ovenover Stemmeridsen er Strubehovedet med sine mærkelige Stemmeredskaber, og dette Strubehoved, der naar op til Mundhulen, er forsynet med et særdeles fint, brustagtigt Laag, som er i Stand til ganske at tillukke det.

Laaget bestaar i en Klap, der er fastbøjet til den forreste Del af Strubehovedet og strax tillukker dette, saasnart der føres Noget hen til Spiserøret; desuden lægger den bageste Del af Tungen sig ved Slynningen over Laaget. Da nu dette Laag maa aabnes for hvert Aandedrag og man ikke kan lade være at aande, medens man spiser, er det let at indse, at hele denne Indretning maa være overordentlig fin og akkurat.

Enhver har imidlertid en eller flere Gange haft det Uheld, at noget af Maden, en lille Krumme eller Draabe, er kommet ned i Strubehovedet, hvilket især let kan ske, naar man ler, medens man spiser, fordi Laaget maa staa aabent, medens man ler.

Det ligger nær at spørge om, hvad der i saa Fald sker.

Strubehovedets Vægge er forsynede med smaa Hudfolder, der have samme Form som Lommerne paa den indvendige Side af vore Karetter og Droscher. En saadan Lomme bestaar som bekendt af et Stykke Løv, der er saaledes fastgjort til Karetternes Væg, at der kun er en Aabning foroven, hvorigennem de Sager, der skulle glemmes, bringes ned. Disse smaa Hudlommer er i stor Mængde tilstede i Strubehovedet og optage i sig enhver lille Krumme eller Draabe, som forvilder sig ned igennem det aabentstaaende Laag; der naar saaledes sjelden Noget ned til Stemmeridsen, som er meget pirrelig.

I disse Lommer er Krummerne imidlertid ikke paa deres Plads og maa derfor staffles bort.

Ved de talrige Lommer sidder der en hel Række Skjertler, som affondre en særegen Slim, der forhindrer, at Strubehovedet og Stemmeredskaberne blive tørre og varme. Saasnart en Krumme kommer ned i en af Lommerne, indhylles den i Slim for saaledes lettere at kunne glide ud igjen. Den i Slim indhyllede Krumme staffles paa følgende Maade ud af Strubehovedet. Strubelaaget tillukkes fast, saa at den til Udaanding beredte Luft trykker paa det indvendigfra. Da Laaget ikke af sig selv giver efter, aabnes det med Kraft af den sammentrykkede Luft, hvorved Stemmeredskaberne give den bekjendte Lyd fra sig, som man kalder Hoste. Med den pludselig udstrømmende Luft slynges den slimede Krumme ud; hvis denne ikke udslynges strax, men bliver siddende i Lommen, gjentages Hosten saalænge, indtil den er staffet bort.

At forhindre Mad og Drikke i at komme ned i Luftrøret er imidlertid ikke Strubelaagets eneste Opgave; det forhindrer nemlig ogsaa ofte Indaandingen af giftige Luftarter. Rigtig nok er dette ikke Tilfældet med alle giftige Luftarter, hvilket vi kunde se deraf, at mange Mennesker dræbes af Kuldbamp, fordi de have været saa usorgfaldige at lufte Spjeldet paa Kaffelovnen. Hvis Strubelaaget lukkede sig for Kuldbamp, vilde en uimodstaaelig Hoste advare de Usorgfaldige for den overhængende Fare. Denne Hoste fremkalder derimod ved nogle andre Luftarter, og hidrører rimeligvis fra en heftig Pirren, de foraarsage Strubelaaget. Vi maa være tilfredse med, at der idetmindste i enkelte Tilfælde vises os en saadan Tjeneste af et Maskineri, som kun spiller en ubetydelig Rolle ved selve Aandedrættet, men som afgiver et tilstrækkeligt Bevis for den Omhu, hvormed Aandedrætsmaskineriet er beskyttet mod Overlast.

En Mand, en Græshoppe, en Loppe.

Vi have Alle set, at en Græshoppe kan gjøre store Sprang, og vi tør vel uden Fornærmelse sige, at Ingen er ubidende om, at en Loppe kan "hoppe bort." Men hvor høit kan den hoppe? Der gives dem, som have undersøgt dette ogsaa, og de paastaa, at en Loppe hopper 200 Gange saa høit, som den selv er. Derfor nu en Mand kunde hoppe forholdsvis ligesaa høit, hvor vilde han da kunne komme hen? Lad os tage en Mand, som holder sine 3 Alen; han skulde altsaa hoppe 200 Gange 3 Alen, d. e. 600 Alen. Nu ved vi, at KeopsPyramiden, Jordens højeste Bygverk, er 428 Fod. Det vilde altsaa være Smaa-ting at hoppe over den. Satte man 6 Kirker som Vor Frelseres Kirke i Kristiania ovenpaa hverandre, vilde det blive omtrent 1200 Fod, og dette var et påseende Høj for en 3 Alens Mand.

"For Hjemmet,"

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning, udkommer 2 Gange om Maanedes og koster \$1.50 Aaret i Forud. Paa 6 betalte Exemplarer gives det 7de frit. Samles større Klubber, gives bedre Beløngelser. Nogle fuldstændige Exemplarer af Aargangen 1873 kan endnu faaes tilsendt frit for \$1.50. En tidligere Halvaargang i Oktav, indeholdende blandt Andet "Præstegaarden i Høgen", sendes frit for 60 Cents.

NB. Subskribentfamilere og Andre, der har faaet Udsættelse med Betalingen, anmodes venligst om snarest muligt at indsende Pengene.

Adresse Drawer 24,
Decorah, Iowa.

Indhold: Nædelsdagene. — "Frierstenene." — Svovlstoffets Hundredearsjubilæum. — En rig Pige. — Hvor begynder Dagen? — Lungen. — En Mand, en Græshoppe, en Loppe.

Trykt hos B. Anundsen, Decorah, Iowa.